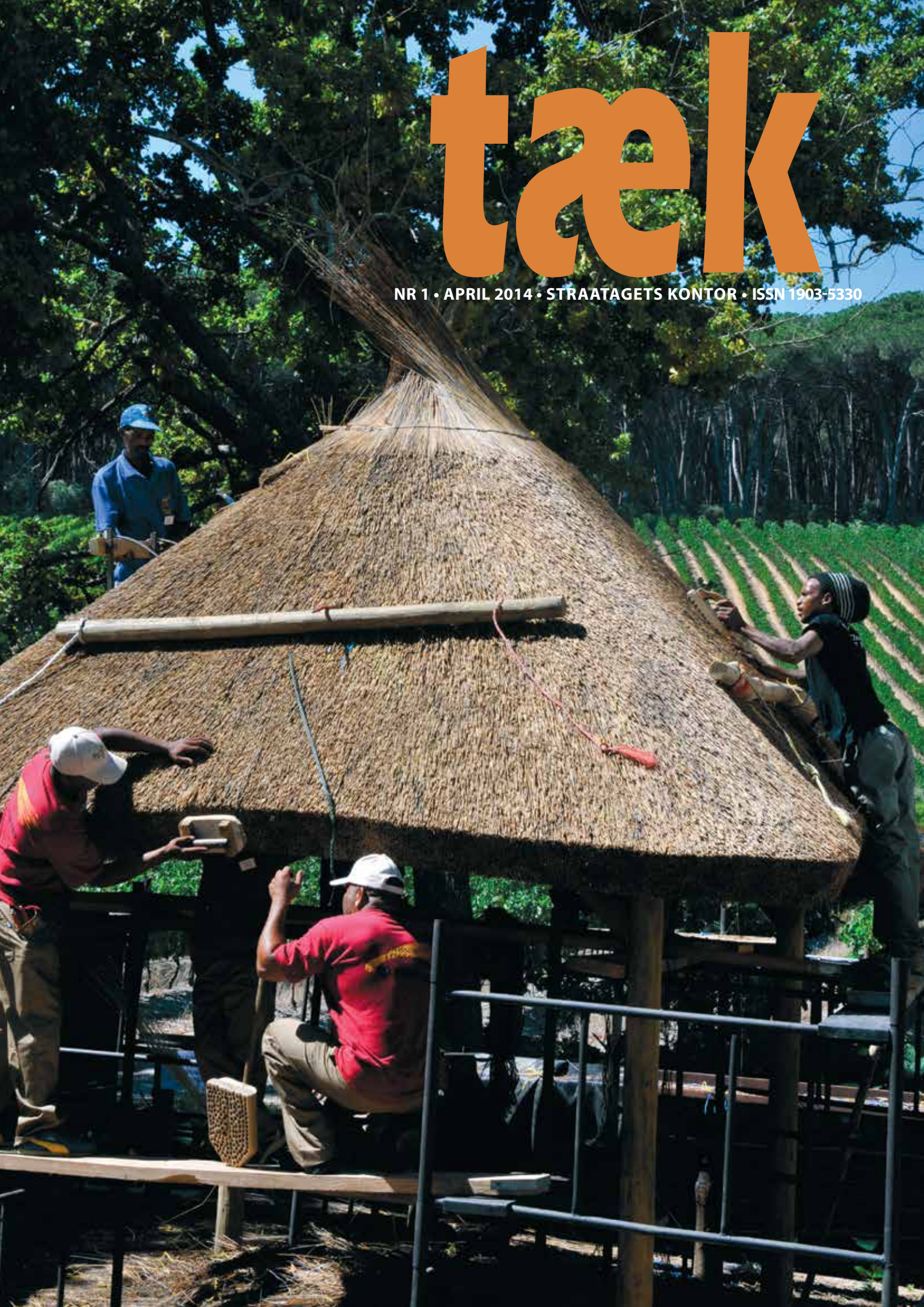

tæk

NR 1 • APRIL 2014 • STRAATGETS KONTOR • ISSN 1903-5330

Læs bl.a. om:

Forsidefoto: For første gang nogensinde arbejdede 4 forskellige tækkfirmaer sammen om at tække denne lille pavillon i anledning af, at tækkemænd fra 7 lande var samlet i Sydafrika. De blev færdige, og til sidst blev der i cement-rygningen skrevet "ITS 2014" (International Thatching Society) • Foto: Jørgen Kaarup

04

Turen til Sydafrika

Bindedag med rørkast og tækning på japansk, engelsk, hollandsk og sydafrikansk manér var blandt ingredienserne i et meget vellykket arrangement i Cape Region, hvor sydafrikanerne var formidable værter.

08 Fra tækker til avler
En markant tækkemand har solgt firmaet og vil nu hellige sig sin store interesse, at dyrke danske kvalitetsstrå.

11 Hva' så, tækkemænd...?
Det er tid til debat om kvalitetskontrol, certificering, for tidligt nedbrudte tage og ensretning af tækkemænd m.m.

16 Branchen under lup
To ingeniører har haft tækkebranchens mål om at fordoble antal tækkede kvadratmeter til kritisk serviceeftersyn

20 Skills en succes
Der kommer flere og flere for hvert år, der går, så Skills er nu også tækkefagets største udstillingsvindue med 42.000 besøgende, herunder statsministeren.

STRAATAGETS KONTOR APS ejes af Jydsk og Dansk Tækkemandslaug – JTL og DTL - og er støttet af de to laug og Sepatec A/S.

STRAATAGETS KONTOR er branchekontor for tækkemændene og sekretariat for den internationale sammenslutning af organiserede tækkemænd, ITS – International Thatching Society.

FORMÅLET med kontoret er at medvirke til at fordoble antallet af tækkede kvadratmeter i Danmark inden 2023. Det skal ske gennem fagligt udviklingsarbejde, kvalitetssikring, opbygning og formidling af viden, billigere brandforsikringer og markedsføring.

STRAATAGETS KONTOR udgiver bladet TÆK, som udsendes til samtlige tækkemænd i Danmark og Sverige samt til udvalgte målgrupper med interesse for og tilknytning til tækkebranchen.

TÆK udkommer 4 gange årligt ved begyndelsen af hvert kvartal.

Ansvarshavende redaktør og kontakt:
Jørgen Kaarup • joergen@kaarup.eu • Tlf. 21 25 91 88

Oplag: 600 stk.
Layout: Grafisk Signathur
Tryk: Werks Grafiske Hus A/S

I BESTYRELSEN FOR STRAATAGETS KONTOR:

Tækkemand Finn Guld (Formand)
Åshøjvej 8, 4600 Køge • Tlf. 40 15 71 56 - post@finnguld.dk

Tækkemand Sebastian van der Meer
Carl Reffsvej 6C, 4300 Holbæk
Tlf. 25 27 36 33 - taekker@hotmail.com

Direktør Jørgen Kaarup
Vennepunktet 9, 8300 Odder
Tlf. 21 25 91 88 • joergen@kaarup.eu

Leder

Større fællesskab og mere viden

Endelig ser det ud til at tækkebranchen mærker et opsving allerede her i det tidlige forår. Rigtig mange kollegaer efterspørger medarbejdere, og det er et sikkert tegn på gang i hjulene. Efterårets to storme og en mild vinter har været rigtig god for tækkebranchen – vi har kunnet arbejde igennem.

Der har været afholdt et fantastisk godt seminar, godt for de deltagende tækkemænd og godt for faget. Der har også været afholdt generalforsamling i begge laug, desværre med meget lav deltagelse. Og endelig har vi holdt generalforsamling i vores fælles barn, Straatagets kontor. Netop Straatagets Kontor er et fælles projekt i et forsøg på at redde tækkefaget i Danmark. Og vores målsætning er jo at fordoble mængden af tækkede m² de næste 10 år, regnet fra kontorets start.

Denne målsætning ser jeg ingen problemer i, hvis alle i branchen bakker op om de nødvendige ændringer, der skal til, for at vi laver gode og holdbare stråtage. Det er vigtigt, at alle er opdateret med den sidste nye viden om, hvordan man laver et godt og holdbart stråtag.

Det er jo ingen hemmelighed, at der er sket meget store ændringer i den måde, et stråtag laves på i dag i forhold til for 25 år siden. Ændringer, som har været tvingende nødvendige for at sikre en rimelig levetid for et stråtag. Men alt for mange tækkemænd tækker stadig som i 90'erne. Tækker for tykt, spænder taget alt for hårdt (betontage), arbejder med alt for meget opspænd, tækker med alt for lidt hældning på slidlaget eller vælger forkerte rør til opgaverne.

Til alle jer, der står udenfor et fællesskab, vil jeg opfordre til at melde jer ind i et laug og dermed få bedømt jeres arbejde. Ikke som en kontrol men som en måde at bevise, om I kan tække eller ej. Hvis

AF HENRIK HENRIKSEN,
FORMAND,
DANSK TÆKKEMANDSLAUG

ikke så skal der jo rettes op på tingene. Tækkelaugene er garanteret, at deres medlemmer hele tiden anvender nyeste viden.

Der laves stadig alt for meget dårligt tag! Simpelthen. Og det skræmmer vores kunder. Vi skal være i stand til at gøre vores kunder trygge ved at levere et tag, der kan holde i den forventede tid. Problemet lige nu er ikke dårlige tækkerør. Det er dårlige tækkemænd.

Dårlige tækkemænd er et faretruende problem for tækkefaget. Vi må stå sammen om problemet og få dem med ved bordet. Lave priser på tækkearbejdet er også et faretruende signal. Så fristes man jo til at købe billige tækkerør, og hvorfor er tækkerør pludselig lidt billigere? I øjeblikket tækkes et 3 år gammelt tag om, i Nordjylland. Tækkerørerne var købt for een kr. pr. stk....

Som danske tækkemænd er det vigtigt, at vi står sammen og laver rigtig godt håndværk. Vi skal bare være de bedste, så kan vi også få den rigtige pris for vores arbejde. For hvis vi begynder at konkurrere på prisen, så har vi ingen berettigelse i et åbent marked, hvor vi oversvømmes af billig østeuropæisk arbejdskraft.

Kunderne vil IKKE have billigt stråtag. De vil have et smukt og holdbart stråtag. Og det skal være vores målsætning at levere et sådant.

I mindst 9 af 10 tilfælde med for tidlig nedbrudt stråtag kan det påvises at taget ikke er tækket med den viden som tækkefaget har. Det er meget bekymrende. Der er stadig nogen der ikke kender tækkevejledningen. På et tækkekursus i januar 1998 husker jeg et foredrag af Erling Bach Pedersen om for tidlig nedbrudte tage. Budskabet dengang var helt klart, at tage lavet med for meget spænd og strammet alt for hårdt (de såkaldte betontage) blev nedbrudt alt for hurtigt.

Det er nu, vi skal gøre en forskel og rykke. Ellers bliver vi kørt over af den stigende trussel fra Østeuropa.

Tækketur til Sydafrika

33 danske tækkemænd og – koner var i februar i Sydafrika for at opleve landet, tækningen, stråtagene og møde tækkere fra 6 andre lande...

TEKST OG FOTO: JØRGEN KAARUP

Der var binnedag med rørkast og tækning på japansk, engelsk, hollandsk og sydafrikansk manér, nye kontakter og internationalt netværk og ikke mindst masser af gode oplevelser at hente, da det årlige ITS-arrangement løb af stablen i regionen omkring Cape Town fra den 6. til den 14. februar.

Med stærke traditioner for stråtag fra både de engelske og hollandske koloniherrer er der masser at se på i Sydafrika. For eksempel er det et land, hvor der tækkes mange nye ejendomme. Og det er et land, hvor et tækkfirma sagtens kan have 250 ansatte.

Det har ligget i kortene, siden den internationale organisation ITS blev stiftet i Danmark i 2011, at Sydafrika skulle være værter – og at det skulle, når der var vinter i Nordeuropa.

Og ingen blev skuffede, da omkring 110 tækkemænd, heraf en del hustruer og kærestes, fra i alt 7 lande mødtes i 30 graders varme og høj solskin. Et helt hotel var booket, og de sidst ankomne måtte endog indlogeres på et hotel i nærheden.

Sydafrikanerne var suveræne værter. Intet var overladt til tilfæl-

dighederne, der var købt årgangsvin på tilbud, hyret turistguider og arrangeret binnedag, hyret eksperter i at grille hele lam og udflugter i de smukke landskaber, som byder på alt fra vinmarker over bjerge til bjergtagende udsigter – og selvfølgelig stråtag i lange baner.

ITS-samarbejdet blev bestyret i samværet med de mange kolleger og åbner f.eks. mulighed for, at både unge og ældre tækkemænd kan prøve kræfter med tækning i et andet land.

En ung tysker har været i Sydafrika og arbejdet der i knap to måneder, og det er afgjort muligt for de eventyrlystne at gå i hans fodspor, uanset om det skulle være i Sydafrika, Holland, England eller Tyskland. Japan og Sverige har mindre kapacitet, fordi der ingen uddannelse og færre tækkemænd er.

Hvis nogen skulle have lyst til at prøve kræfter med tækning i et andet land, så henvend dig til Straatagets Kontor, som gerne formidler videre.

Næste værtsland bliver Sverige og herefter går turen til Japan. <

Verden rundt med stråtag

Under den internationale konference i Sydafrika fik alle lande til opgave at fortælle om trusler og håb for tækkefaget – Tæk bringer her et uddrag af indlæggen

TEKST OG FOTO: JØRGEN KAARUP

Vi kom verden rundt med oplæg fra alle 7 lande, der i ord og billeder fortalte om situationen i deres lande, herunder om, hvad der truer faget.

I Holland går det fortsat godt i branchen, og stråtaget er nu så introduceret, kendt og etableret på markedet for nybygninger, at ikke engang en finanskrise kan tørre smilene af tækkemændenes ansigter.

Den største trussel er dårlige materialer og deraf følgende dårlige tage, sagde lederen af tækkkontoret i Holland, Henk Horlings. Nogle tækkemænd, især uden for den hollandske sammenslutning, leverer også dårligt arbejde, men først og fremmest er det materialekvaliteten, der er fokus på.

Tyskland er ved at være kommet sig over den krise, som blev forårsaget af omtale af den såkaldte dræbersvamp for nogle år siden. Men branchen er meget lille med 32 laugsmedlemmer i Schleswig-Holstein og kun 17 i Mecklenburg-Vorpommerne, som er de to delstater, der primært har stråtag. Det tyske samarbejde i QSR, deres kvalitetssikring, knirker gevaldigt. Så manglende branchesammenhold er den største trussel i nabolandet mod syd.

I England er 350 tækkemænd samlet i det nationale laug, hvilket svarer til omkring 1/3 af tækkemændene. Der brænder 80 huse om året i England, og det er helt klart den største trussel, fordi medieomtalen skræmmer ejerne væk fra stråtaget. Årsagen til brandene er som oftest gamle skorstenene, der revner og sender gnister eller flammer ud til taget, som ofte er af halm og uden brandsikring.

Sydafrika har store problemer med dårlige tækkemænd, der underbyder de professionelle firmaer. Desuden er der opstået en myte om, at stråtag skal vedligeholdes nærmest hvert andet år, og en meget stor brand i Francis Bay (kan ses på YouTube) med 85 nedbrændte huse har sat branchen år tilbage, fordi der var kolossal medieomtale af den uhyggeligt omfattende brand.

Japan og Sverige ligner på flere områder hinanden. Begge steder er branchen meget lille, og der er kun relativt få stråtede huse tilbage, som oftest bevaringsværdige eller fredede. Og begge steder har branchen derfor ikke ressourcer til hverken uddannelse eller det udviklings- og lobbyarbejde, der skal til for at få stråtaget løftet ud af fortidens skygger som et nostalgisk, dyrt og brandfarligt tag. At der i Japan tækkes med dårligt elefantgræs og i Sverige med halm gør i begge tilfælde, at levetiden er kortere end i lande som Holland og Danmark.

Alle lande var enige om, at den økologiske trend imod bæredygtigt byggeri og fokus på CO2 udslip er en kæmpemulighed for at reintroducere stråtaget på moderne byggeri. Materialerne skal optimeres og kvalitetssikres, og tækkarbejdet skal tilsvarende sikres, f.eks. gennem certificering og klare standarder, som ikke alle lande har. <

Alle deltagere var blevet bedt om at medbringe et foto af deres bedste og/eller flotteste arbejde. Vinder blev tækningen af de her sydafrikanske hytter efter to afstemninger.

< På modsatte side fremgår ses, at der stadig tækkes med nål og bindemand i Sydafrika. Skruerne er dyrere end at hyre en bindemand – og samtidig er lægterne ofte for spinkle til at kunne holde til skruer.

Neden for et typisk tækkarbejde i "Cape Dutch"-stil, dvs. med klar inspiration fra Holland.

2 X 2 generationer i Sydafrika

To tækkemænd fra to landsdele fik samme ide: "Far tækkemand skal med på en tur, ingen af os vil glemme"... Her er deres beretning.

TEKST OG FOTO: JØRGEN KAARUP

Til venstre far og søn fra Sjælland, Jens Carl og Finn Kuno Nielsen og til højre far og søn fra Jylland, Kim og Kurt Andersen.

To tækkemænd fra hver sin landsdel, tilhørende hvert sit laug, fik samme idé, da årets store oplevelse blev annonceret: Vi skal da have far med til Sydafrika og få en fælles oplevelse.

Som sagt så gjort, så 4 generationers tækkeerfaring var samlet, da Tæk talte med Jens og Finn Kuno Nielsen fra Lundby, Sjælland (DTL) og Kim og Kurt Andersen fra Herning, Jylland (JTL). Det var på turens sidste dag, så der var 8 dages indtryk at gøre godt med.

Hvad har gjort størst indtryk henede?

"Klasseforskellen mellem sort og hvid, det har overrasket mig", siger Jens Kuno.

Begge hold er enige om, at landskaberne er storslåede, og at værterne har gjort et kæmpearbejde for, at gæsterne fra Det høje Nord skulle opleve og se mest muligt. , føjer Kurt Andersen til.

HOLDBARHED UNDRER

Men tækkemæssigt – hvad er der at fortælle om det..?

"Det undrer mig, at det ikke er mere holdbart", siger Finn Kuno Nielsen, som var formand for Sjællands Tækkemandslaug, da det blev dannet og hvis far også var tækkemand.

"De regner med en levetid på 20 år, og det undrer mig, at det ikke holder længere.... Jeg troede, at vores klima og fugt ville gøre, at vores tag holdt kortere, men det er jo omvendt, og det er mær-

keligt", siger Kuno senior.

Kim Andersen:

"Det er spændende, fordi der er meget mere stråtag, end jeg havde troet – og så at det er så meget inde i byerne. Det er jo nok det land, hvor der er mest stråtag i hele verden, tror jeg.

"Vi mangler at få stråtaget tilbage til byerne, som de har det", siger Andersen senior, Kurt. "Der kunne vi godt lære noget. Men selve stilen er ikke så meget anderledes, det er en god blanding af hollandsk og engelsk, som vi jo kender".

TYNDE TAG

Alle fire er enige om, at der rent tækketeknisk ikke er så meget at tage med hjem. Sydafrikanerne tækker tyndt, og de tækker med forskellige materialer, men tæknningen er groft sagt international. Det ville være spændende at kunne tage den indvendige, synlige tagkonstruktion med strå og tømmer med hjem – men det er umuligt pga. af den nødvendige efterisolering i det

kolde, danske klima...

Hvad giver det at mødes internationalt?

"At vi ikke sidder i hvert land og arbejder med de samme ting. Vi behøver ikke opfinde de samme ting igen og igen", siger Kim Andersen. "Nu kender vi hinanden og ved, hvem der ved noget om hvad".

"Jo mere, vi mødes, desto lettere er det at forstå hinanden. Og vi slås jo med de samme ting", siger Jens Kuno Nielsen. "Det er godt, at vi er sammen i ITS, fordi vi kan lære af hinandens erfaringer og konkrete viden om f.eks. brandsikring. Det er jo dumt at vi går og bruger penge på forsøg, hvis andre har lavet dem".

Begge seniorer var fra begyndelsen med, da laugene blev dannet i 1980'erne. Finn Kuno Nielsen var den første formand i Sjællands Tækkemandslaug, og Kurt Andersen var med, da Jydsk Tækkemandslaug blev dannet.

"Da jeg begyndte at tække i 1960'erne talte man jo ikke sammen. Det er altid en fordel at udveksle erfaringer", siger Kurt Andersen.

Begge fædre tækker lidt endnu og er glade for, at faget føres videre af sønnen.

"Jeg tog i høj grad med for at få en fælles oplevelse sammen med far", siger Jens Kuno og tilføjer: "Jeg håber, at det her også er et skridt i retning af at føre vores laug sammen i Danmark. Når vi kan samarbejde internationalt, så må vi også kunne derhjemme". <

Portræt af en tækkedirektør

Som 28-årig tog Abrie Visagie springet fra den trygge ansættelse som ingeniør til at blive medejer og direktør i et tækkefirma med 250 ansatte...

TEKST OG FOTO: JØRGEN KAARUP

Egentlig er han ingeniør og arbejdede med energiforsyning. Men for 21 år siden skiftede den 49-årige Abrie Visagie fuldstændig kurs. Han blev medejer af og teknisk direktør i et tækkefirma med 250 fuldtidsansatte - heraf 80 tækkemænd. Lucas Quality Thatchers tækker for tiden omkring 20.000 kvadratmeter om året.

Abrie Visagie var en fremragende vært under årets ITS-tur til Sydafrika. Og det var da også ham, der i sin tid meldte sydafrikanerne ind i klubben af organisationer for tækkemænd.

I 2011 var Holland, England, Tyskland og Sverige gæster i Danmark, og planen var at stifte en europæisk organisation for tækkelaug. Som den eneste ikke-europæer i lokalet i restauranten på Rømø Golf & Wellnesscenter rejste den næsten to meter høje sydafrikaner sig op og sagde:

"Vi vil meget gerne være med i samarbejdet, men jeg kan ikke melde os ind i en europæisk organisation. Hvad siger I til at ændre navn fra Europæisk til International?"

Svaret var et klart ja fra flere af de tilstedeværende, men et par stykker tilføjede, måske i spøg, måske i alvor: "Det er i orden, hvis I så inviterer om et par år – i den nordeuropæiske vintertid, for da trænger vi til varme og sol..."

STRÅ PÅ NYBYGGERI

Abrie tog udfordringen op og sagde med det samme ja. Og i 2014 blev turen så til virkelighed.

I Sydafrika ser man temmelig mange nybyggede huse, hoteller og feriecentre med stråtag. Hvad har I gjort for at få strå på nybyggerier?

"Arkitekterne er nøglen til det", siger Abrie Visagie. "Det er dem, der har snuden i sporet for nye trends og design. Vi opsøger dem, og vi har et stort netværk blandt arkitekter. Vi tager fotos af nye konstruktioner, lofter, detaljer og spændende kombinationer af materialer, sender det til dem, viser det frem. Det er ikke kun taget,

FAKTA OM TÆKNING I SYDAFRIKA

- Der er 55 firmaer i organisationen TASA, det sydafrikanske laug
- De største af dem har 250 ansatte
- Prisen for en kvm. stråtag er 375 kr., alt inklusive
- Materialet koster cirka 75 kr. pr. kvm.
- Der bruges både græs, tagrør og planten "Cape Reed", som er 7 år om at nå den ønskede højde
- En tækkemand tjener 200 kr. om dagen
- En ansat udstikker får 12,50 kr. i timen og er billigere end at bruge skruer, derfor sys tagene stadig i Sydafrika

men hele designet, vi inspirerer dem med".

Er det arkitekter I kender?

"Ja, som regel. Vi fik en masse arbejde, da en af vores samarbejdspartnere, en kendt arkitekt begyndte at arbejde med stål og stråtag. Men i mit firma har vi netop talt om, at vi skal til at forny os. Da jeg gik ind i firmaet, var jeg 27 år gammel. Nu, snart 25 år senere, er mit netværk ved at blive ældre, nogle gange lidt for gammelt. Så lige nu taler vi om at få ungt blod ind for at skabe nyt netværk, ikke mindst blandt en ny generation af arkitekter og designere".

Vi besøgte en restaurant, der lå fantastisk smukt på landet, og de ville egentlig gerne have stråtag – men de synes, det er meget dyrt - er det ikke korrekt?

"Nej, ikke så meget selve taget. Det var det tidligere, men i løbet af finanskrisen er prisen på stråtag næsten halveret. Derimod fokuserer folk meget på vedligeholdelses-udgifter, og det er, hvad vi nu kæmper med i markedsføringen.

IKKE BLANDT DE DYRESTE

Nogle gange ser vi, at restauranten er leaset, altså har en kapitalstærk ejer. Og da er det som regel forpagteren, der står for vedligehold, og det har de ikke kapital til".

"Stråtag er faktisk ikke blandt de dyreste tag her, men for mange er det et finansielt problem, at ejendommene er faldet i pris. I vores firma har vi lige nu meget arbejde, mere arbejde end for to år siden. Arbejdet kommer og går. Udfordringen er hele tiden at udvikle noget nyt – udvikle Cape Dutch-stilen, arbejde for at minimere vedligehold, energieffektivt, udvikle nye designs.

Hvem er den typiske kunde?

"Det kommer an på området. Det har været den øvrige middelklasse, advokater og læger - men det marked er på vej ned. Lige nu er det store firmaer og store "estates", dvs. hoteller, vingårde med overnatning og den slags".

Alt i alt er direktøren hos et af de større tækkefirmaer i Sydafrika optimistisk. Det kunne mærkes i branchen, da afstandskravet i 2011 blev sat ned til 4,5 meter, dvs. i alt 9 meter mellem to stråttækte bygninger.

Når bygningerne ligger så tæt, skal der brandsikres, og det sker enten ved imprægnering af stråene eller med en kombination af brandfiberdug af glasfiber i kombination med automatiske sprinkleranlæg.

Lucas Quality Thatchers har 8 tækketeams á 10 mand, 7 tømrerteams á 8 mand samt arkitekter, designere og andre specialiserede folk ansat. <

LÆS MERE OM FIRMAET:

WWW.LUCASQUALITYTHATCHERS.CO.ZA
DET SYDAFRIKANSKE TÆKKELAUG, THE THATCHERS ASSOCIATION OF SOUTH AFRICA: WWW.SA-THATCHERS.CO.ZA

100 procent autodidakt...

Søren Vodder har aldrig været bange for at tale hverken venner, fjender eller parnasset ret imod. Markante meninger, højt fagligt niveau, klare argumenter og stort engagement kendetegner den 63-årige tækkemester.

Nu har han solgt tækkvirksomheden for at hellige sig sin passion: Dyrkning af tækkemiscanthus på markerne på Lollands sydlige spids. A Øllebølle Tæk fortsætter, men nu med en ny indehaver, Klaus Østergaard.

Søren har været formand for Dansk Tækkemandslaug, dynamo og primus motor bag dyrkning af elefantgræs til stråtag, udvikler af gangbroer, igangsætter af uddannelsen for tækkemænd og for nylig forfatter til en bog om materialelære for blot at nævne nogle af de aktiviteter, der har gjort ham kendt og samtidig henholdsvis uglest og respekteret, afhængig af, hvilke briller, der var på iagttageren.

FRYGTLOS DEBATØR

Én ting er sikkert: Argumenterne skal være i orden, hvis man udfordrer Søren Vodder i en diskussion. Tingene bliver sagt lige ud og direkte, når der først er fyret op under den tidligere maler fra Herlev. Han er frygtløs og overbevist om egen argumentationskraft og møder derfor modstanderen med en hurtig strøm af ord og tankebaner, som til tider har stødt mennesker af den mere forsigtige "vi pakker tingene pænt ind"-type.

Det lå på ingen måde i kortene, at den unge Vodder skulle blive tækkemand. Han er udlært maler, så tværtimod var det i hvert fald faderens plan, at Søren skulle overtage den fædrene forretning i Herlev - dengang en landsby med udsigt til åbne marker og stråtag blandt husene.

Vodder senior var nemlig malermester, og både søn og datter var fulgt i faderens fodspor.

"Min far ville gerne, at jeg kom i lære hos ham. Det sagde jeg nej

En af tækkebranchens "gamle kæmper" har solgt firmaet og vil nu hellige sig dyrkning af kvalitetsmaterialer

TEKST OG FOTO: JØRGEN KAARUP

til, så det var mit første oprør. Senere ville jeg - til min fars store fortrydelse - ikke overtage hans forretning. Det var trist for ham, men jeg skulle altså noget andet", siger Søren Vodder.

ALENE-FAR

Søren blev nemlig far som 21-årig og meget hurtigt derefter alene-far med en søn. Det var vanskeligt foreneligt med at være håndværker.

"Det var hårdt, op kl. 5, knægten i vuggestue, på arbejde, komme hjem, lave mad osv. Min mor var død tidligt af kræft, så der var ingen hjælp at hente. Den situation førte til, at jeg begyndte at kigge mig om efter et andet liv".

Sammen med en kammerat blev det til flytning til Jylland og en tilværelse som "plejefamilie" for udsatte unge, i de fleste tilfælde narkomaner. Det var dyrt at etablere sig ved Horsens, hvor tilfæl-

dighederne havde bragt dem hen, så næste skridt blev Lolland, stadig som alenefar, som levede af at have anbragte unge boende døgn rundt.

"På Lolland købte jeg et hus, der trængte til nyt tag i 1976. Det var umuligt at skaffe en tækkemand. Endelig fandt jeg en, som sagde: "Hvis du skaffer rør, så kommer jeg". Så knægtene og jeg høstede rør med le nede i fjorden, det var de virkelig glade for. Det var godt for de unge at bruge kræfter og være ude."

Imidlertid udeblev tækkemanden i foråret, Søren gik på biblioteket og lånte en bog om stråtag og tækning, og så gik han ellers i gang med at tække.

"Det blev faktisk overraskende pænt, dét jeg fik lavet. Jeg havde kigget en tækkemand over skulderen et par dage, men ellers er jeg 100 procent autodidakt.

Søren Vodder, født 1951

Uddannet maler i 1971.

Gift med Jane og bor i hendes fødehjem på Lolland.

Tækkemand siden 1980

Formand for Dansk Tækkemandslaug 2002 - 2006

Pioner for indførelse af elefantgræs til tækning og direktør i Miscanthus.dk A/S

ET DEJLIGT FAG

Da folk hørte, at jeg kunne tække, var der masser af arbejde. Folk hernede høstede som regel selv, så de havde rørene. Men til sidst blev det for meget med familiepleje og samtidig være håndværker, så siden 1980 har jeg kun været tækkemand".

Hvorfor blev du hængende ved det fag?

"Det var og er et dejligt fag, og jeg havde jo høstet rør i nogle år med le og segl, senere en lille maskine. Så jeg havde materialerne ved hånden, i hvert fald da jeg begyndte".

Fra 1987 begyndte A Øllebølle Tæk (navngivet efter den nærliggende landsby) at vokse med fastansatte og udvidelse af forretningsområdet. Søren ansatte en murer og bygningskonstruktør, og de var enige om, at det ville være en fordel at tage andet arbejde end tækning ind. Det førte bl.a. til køb og salg af huse, som firmaet satte i stand. Da de var flest, var der 10 ansatte.

I 1995 kom Søren i bestyrelsen for Sjællands Tækkemandslaug, hvor han mødte bl.a. Finn Guld og Fleming Grøfte. De tre har siden i mange sammenhænge arbejdet sammen, uden dog altid at være enige. En uenighed de tre imellem udløser hurtigt højlydt diskussion og bramfri tale, men alt tyder på, at der efterfølgende er rent bord og intet nag.

TÆKKEMÆND PÅ STRIBE

Dengang, midt i 90'erne, overvejede fagforeningen SID at påbegynde en uddannelse af tækkemænd på Specialarbejderskolen i Holbæk. Holdningen var: Hvis faget og mestrene ikke kan løfte den opgave, så gør vi det, for der mangler en uddannelse...

Den sag blev i nogle år Søren Vodders mærkesag:

"Jeg tænkte: Der skal ikke spyttes tækkemænd ud på stribe efter et par måneders uddannelse. Jeg ville arbejde for en rigtig uddannelse på linje med tømrer. Dengang var vi i Haandværksrådet, men den tekniske skole i Nykøbing Falster sagde: Gå til Dansk Byggeri, de har forhandlingsret, overenskomst og ressourcer til at stå for uddannelsen".

Som sagt så gjort, for Center for Erhvervsrettede Uddannelser, som skolen i Nykøbing hedder, havde ret: Uden Dansk Byggeri, >

Fotos fra 1995, da Søren Vodder tækkede en historisk skovpavillon. Han husker endnu ordene over døren: "O skov lær mig at visne og dø", skrevet til digterens datter

ingen uddannelse for tækkemænd.

Da Sjællands, Fyns og dele af det daværende Jysk Tækkemandslaug meldte sig ind i Dansk Byggeri, opstod den splittelse, som siden har været opretholdt gennem de to laug: Dem, der er for Dansk Byggeri og dem, der er imod.

DEN JYSKE SKOLE

Vi lader den del af historien hvile, for en uddannelse blev det til – men i modsætning til, hvad Søren Vodder havde arbejdet for, blev det en jysk skole, der kom til at huse tækkemændene.

"Det var både en succes og en stor personlig glæde, at uddannelsen blev til noget, men det var totalt mærkeligt, at den skulle ligge midt i den del af Danmark, hvor en helt masse havde modarbejdet enighed om samme uddannelse.

Enigheden var sprængt, og vi fik en konkurrerende laug, der mente, de skulle køre sololøb. Det har jeg aldrig set ideen i. Måske handler det for dem om at spare pensionspenge til de ansatte", siger Søren Vodder med vanlig sans for, hvad nogle opfatter som provokation – han kalder det bare en klar holdning...

Søren Vodder blev efterfølgende formand for Dansk Tækkemandslaug, hvor han stod i spidsen for at gennemføre aftaler om arbejdsmiljø. Og det kostede ham formandsposten i 2006. Han blev simpelthen væltet, fordi han gik ind for, at det blev et krav at bruge gangbroer på tagene.

"Der havde faktisk været voldsomme ulykker med tækkemænd, så jeg udviklede gangbroer, der fungerede og ville sælge dem. Det førte til BOM-SAGEN, som kostede mig min formandspost.

OM AT TJENE PENGE

Bommene skulle fortsat være tilladt. Jeg holdt fast i, at vi skulle have de brede gangbroer, fordi de er bedre at gå og arbejde på. Folk mente så, at det kun for mig handlede om at tjene penge ved at sælge gangbroer og tjå...

Hvad er lykkedes for dig i din tid som organisationsmand?

At vi fik gangbroer, og at de blev mindre end de 60 cm, Arbejdstilsynet egentlig krævede. Det er samtidig det største nederlag, for bagstræberne vandt. Jeg har altid elsket fremskridt i modsætning til mange, der hellere vil gøre det samme, som de altid har gjort.

Uddannelsen er den allerstørste sejr, for tidligere måtte vi gå via tømrermestre, når der skulle gives tilbud, fordi vores fag ikke var anerkendt. Uddannelsen og Tækkevejledningen tilsammen er grunden til, at vi nu selv kan tage entreprisen".

Hvad så nu...?

Nu skal jeg leve af miscanthus og fordele det arbejde jævnt over hele året – det kan jeg godt leve af, fordi jeg er gældfri her på ejendommen.

Hvordan er det at vinke farvel?

Det har jeg det godt med. Jeg har altid haft det godt med at skifte, at begynde på noget nyt – og der kommer da sikkert også noget nyt nu. Jeg har stadig masser af idéer, de holder jo ikke op, bare fordi jeg er blevet 63.

Hvorfor miscanthus?

Fordi det kan dyrkes her, hvor jeg bor. Det høstes i godt vejr i stedet for i slud og sne, så det er klar til at blive tækket med, når det er høstet. Det er et godt og dejligt materiale.

Men er der ikke flere penge i at være tækkemand end at være avler?

Jo, det skulle man jo tro. Jeg begyndte at dyrke, fordi det var sjovt. Men jeg fandt hurtigt ud af, at der også er penge i det. Og så er det der med at være alene eller have folk ansat. Økonomisk er det ikke altid en fordel at have folk ansat.

Hvordan ser fremtiden for faget ud, set her fra din tækkede udestue på Lolland?

"Der er en kæmpefremtid – vi leverer et stort set CO2-neutralt tag, især hvis det er miscanthus – og det vil folk have i fremtiden. Når vi har gjort op med brandmyten, så har vi et totalt konkurrencedygtigt tag, som også kan bruges på huse, der ligger tæt på hinanden". <

Sådan kan et ejerskifte gøres

Søren Vodder har solgt sit firma på en alternativ måde – den gives her videre til inspiration – Søren fortæller:

"Jeg har været heldig at finde en, der vil overtage, mens der er kunder i forretningen. Han har overtaget biler, skurvogne, stilladser og nogle af folkene. Jeg henviser kunder, og så får jeg penge i takt med, at han udfører jobbene, og jeg leverer materialer.

Salg af goodwill består i, at jeg får en procentdel af det arbejde, jeg skaffer – til priser, vi har aftalt, og at den ny ejer han køber materialer af mig.

Der er en anden model, der udregnes efter gennemsnitlig omsætning de seneste 5 år. Ifølge den skulle han have givet mellem 3 og 5 millioner kr., og det er helt urealistisk. Hvor ville hans sikkerhed være for, at der bliver ved med at være arbejde...? Ofte forsvinder arbejdet med den mester, der har haft firmaet i årtier.

På den her måde undgår han at låne pengene. Jeg bliver ved med at skaffe kunder, for det er en fordel for os begge. Nu er han begyndt selv at lave tilbud, så det er bare rigtig godt med sådan en glidende overgang".

Den nye ejer hedder Klaus Østergaard, er egentlig blikkenslager og VVS montør og har p.t. 10 ansatte i A Øllebølle Tæk.

Kvalitetskontrol og for tidligt nedbrudte tag – certificering og Thatchmark - hvad gør vi..? Sebastian van der Meer giver input, stiller spørgsmål og opfordrer til debat...

Det er op til jer, kære tækkemænd

TEKST: SEBASTIAN VAN DER MEER
FOTOS: JØRGEN KAARUP

Først og fremmest skriver jeg denne artikel i det håbet om at skabe debat, og debat er, hvad jeg prøver at lægge op til.

Vi har berørt emnet på seminaret i januar, og JTL generalforsamling har også haft det som et punkt på dagsorden. Jeg antager, at DTL også har berørt tidlig nedbrydning på deres generalforsamling. Så, der bliver snakket en del om Thatchmark. Som en, der har været en del involveret vil jeg i artiklen her ridse baggrund op og rejse en række spørgsmål, bl.a. det vigtigste: Hvor er vi på vej hen...?

LIDT FORHISTORIE

Det startede i Tyskland i maj 2006. En tækkemand lader hånt om sin kunde, der beklager sig over at hans tag efter 4 år er rådnet helt ind til bindingen. Ulykkeligvis for tyskerne er kunden en kemiker, der ikke lader sig kue. Manden laver en hjemmeside om taget, der er ædt op af skimmel og svamp, og det starter en voldsom nedtur for tækkefaget i Tyskland.

Mange afbestiller deres nye tag og flere tækkefirmaer går konkurs.

Siden 2003 har der været undersøgelser af rørenes kvalitet men sagen i Tyskland satte mere fart på det og indtil slutningen af 2013 er der brugt mere end 15 millioner kroner på at undersøge og forske i emnet i Holland, Tyskland og England!

"Subjektivt er det nemmere at definere rørkvalitet, specielt for tækkemænd". I en af de mange undersøgelser har man fundet ud af, at tækkemænd med 80-85 % sikkerhed har ret, når de vurderer tagrørs kvalitet. Det er rigtig rart at vide.

Det kom frem, da der skulle findes 40 bundter forskellige slags rør til 2 professorer, der skulle vurdere dem. Da de 40 bundter var fundet blev de vurderet helt subjektivt af 4 hollandske tækkemænd og en rørhandler.

Derefter blev bundterne delt i 2 og hver professor, Slechte og

Greef, fik 40 halve bundter hver. Dr. Slechte, som har en metode og mest rutine, kom hurtigt tilbage med en bedømmelse. Ud fra den kunne man konstatere at 80 – 85 % af tækkemændenes valg var rigtige.

Så hvis vi også giver tækkemanden en fugtmåler i hånden er han faktisk ret godt klædt på til at lave en bedømmelse af det parti rør han får på byggepladsen. Ikke så tosset. Eller hvad? Kan vi pålægges mere ansvar for rørene, når vi nu åbenbart er så gode til at vælge dem?

En rigtig god grund til at registrere ved modtagelsen af rør, undersøge partiet grundigt, vurdere og bedømme dem kritisk. Ved den mindste tvivl bør de returneres.

Vi ved, at vi skal passe på fugt hele vejen fra høst til færdigt tag. Høste på det rigtige tidspunkt, undgå indtrængen af fugt under transport og lagring, tække i tørvejr og dække godt af. Man har konstateret, at rør, når de er høstet, opbevaret og transporteret rigtigt, ikke er årsag til for tidlig nedbrydning. Hvis rørene er i orden, lige meget hvor de kommer fra og hvad de indeholder af stoffer, så er det kun forholdene på taget, der kan forårsage for tidlig nedbrydning. Det kan være selve tækningen, for meget kvælstof i luften eller forkert tagkonstruktion.

Hvordan reagerer de forskellige lande på disse informationer? I Holland og England vælger de først og fremmest at kontrollere, hvordan rørene bliver høstet, lagret og transporteret. Kvalitetskontrol-systemet for materialer er det, der er døbt Thatchmark.

England går forrest, fordi de har en ivrig dame, rådgiver og konsulent for det engelske tækkelaug. Hun kommer fra fødevarerindustrien, som længe har dyrket princippet: Registrer dine materialer hele vejen gennem kæden – fra oprindelse over forarbejdning til slutprodukt, så du kan gå tilbage og slå ned på, hvor noget gik galt, hvis det er nødvendigt. "Traceability", sporbarhed på dansk. >

Sebastian van der Meer har tre bestyrelsesposter: I Jydsk Tækkemandslaug, i Straatagets Kontor og i ITS, International Thatching Society, hvor han sammen med Finn Guld fra DTL repræsenterer Danmark.

I England er de er meget bundne af traditionerne i de forskellige regioner, og der må ikke ændres i den måde de tækker på. Selv helt nye huse skal tækkes efter ældgamle principper, selvom det kan bevises, at der er bedre måder at tække på.

Myndighedernes retningslinjer er meget omfattende og ikke til at komme udenom. Så englænderne har kun en udvej, nemlig at få de allerbedste materialer. Og de er forholdsvis langt ad den vej. De har holdt møder med rørhøstere og – handlere, og nogle er begyndt at registrere deres materialer.

I år bliver de første tage tækket med "Thatchmark" materialer. Så om nogle år kan de begynde at se på hvordan de forskellige materialer opfører sig på taget.

I HOLLAND har opfundet taget helt på ny. Ved at søge dispensation på dispensation har de tvunget myndighederne til at revurdere brandfarligheden af stråtaget og det har resulteret i en stråtagsopblomstring uden lige i verden. Dette har givet stress hos rørleverandørerne og fået dem til at springe over, hvor gærdet er lavest og resulteret i fejlbehandling af rør under høst og transport, og det har givet sit udslag i dårlige tage.

Siden ca. 2003 er der 2-3 områder i Holland, hvor rørhøstere registrerer og mærker deres høst. Det har givet superkvalitet.

Disse høstområder, hvor der måles og mærkes, leverer kun en lille del af markedet og resten – importerede tagrør – står de hollandske rørhandlere for. Desværre er de ikke meget for at registrere deres varer.

På et møde i det hollandske tækkelaug holdt i november 2013 blev de hollandske tækkemænd enige om at begynde at registrere, hvordan rørene er når de modtager dem, mest på fugt men også lugt og udseende.

En subjektiv måling, på nær fugten, men som tidligere bemærket er vi tækkemænd ikke så tossede til at bedømme rør.

En fordel er, at tækkemanden bliver mere opmærksom på hvilke materialer han køber. På den måde håber laugene at kunne skubbe til de rørhandlere, så de alligevel begynder på registrering af deres materialer.

I TYSKLAND reagerede de meget direkte på anklagerne på den hjemmeside, som tilbage i 2006 påstod, at der var opstået nye skimler og alger i rørene, som gjorde at tagene blev hurtigere nedbrudt. De fik en professor til at måle rørene for skimler og kom på den måde til en slags certificering af rørene. En del tækkemænd får nu deres materialer godkendt af prof. Dr. Schlechte. En godkendelse, som accepteres af kunderne og deres forsikringselskaber. Han laver en subjektiv vurdering af rørene og måler på vægtæthed, vægt og diameter, en stikprøve af hver parti. For professoren virker dette men til almen brug er der nogle problemer:

- Metoden er subjektiv. Resultatet er afhængig af personen der laver vurderingen
- Den objektive vurdering i laboratoriet er af en forholdsvis meget lille stikprøve

- Prof. Schlechte kan ikke alene vurdere alle rør i Europa.
- Hvem kontrollerer systemet? Kontroller i Tyskland har vist, at der bliver solgt flere certificerede rør, end den mængde, der faktisk bliver certificeret. Et eller andet sted i systemet er der nogen der kopierer certifikatet og sætter det på flere partier rør.

Måske viser man professoren en stak rør hvor han tager prøver af og bagefter lægger man flere rør til stakken. Kun fantasien sætter grænsen. Egentligt skal man "teste" på byggepladsen.

En anden professor, dr. Greef, prøver at finde en objektiv måde til at måle rørene på, så enhver kan finde ud af om rørene er i orden eller ej. Dette projekt er langt fra færdigt, så metoden er ikke færdigudviklet endnu.

En enkelt rørhandler i Tyskland er begyndt at give garanti på de rør han leverer når man tækker efter hans vejledning.

I DANMARK er der vel sket det at vi er kommet væk fra traditionen. I 60'erne og 70'erne var der så få tækkemænd at traditionen gik tabt. Med nye bindemåder og materialer begyndte mange at tække efter kundens ønsker: For pænt og for tykt. Da så hollænderne begyndte at bruge så mange rør, at der også kom dårlige rør på markedet, begyndte vi også at få problemer. Heldigvis har det aldrig ledt til de dramatiske tilstande som i Tyskland.

Da vi begyndte at se konsekvenserne af vores nye måde at tække på, var vi hurtig til at finde tilbage til traditionen igen, tyndere og ikke for tæt pakket, ikke for hårdt spændt.

Her i landet har vi miscanthus-avlerne der giver 10-års garanti på deres materialer, hvis man tækker efter deres vejledning. Nogle testtage, der er opstillet i Tyskland, har vist at miscanthus ikke holder længere end rørene. Dette skal man nok korrigere lidt ved at sige, at de ikke holder længere end de bedste rør. Man når man ikke har en certificering på rørene og derved ikke er helt sikker på hvad man får, er - i min optik - miscanthus bedre end 90% af alle rør tilgængelige på markedet.

DTL er startet på at finde ud af hvordan vi kan certificeres. Omkostningerne er ikke så høje som forventet, og man kan sandsynligvis begynde at certificere om 2-3 år. JTL bakker op om dette projekt, da det er et godt supplement. Også fordi der i fremtiden kan komme krav fra forsikringselskaber om, at tage skal tækkes af certificerede tækkemænd.

Begge laug anbefaler at deres medlemmer registrerer materialerne når de får dem hjem og hvordan de lægger dem op, så de har noget dokumentation den dag det måtte gå galt med et tag.

Og hvad sker der så i fremtiden?

For mig at se er der 2 veje at gå, enten går man med på bølgen af certificering og kvalitetssikring, registrering og kontrol - eller også fortsætter man med at levere sit normale gode arbejde, holde tæt kontakt med sine kunder og leverandører og på den måde skaber tillid om sin person.

Skal vi her i Danmark sætte det helt store apparat i gang med forsikringer og certificeringer bare fordi andre lande har problemer som vi foreløbig kun har set få eksempler på her i Danmark?

De hurtigt nedbrudte tage, vi ser herhjemme, skyldes næsten alle tækkfejl, ikke dårlige materialer. Kan vi komme ud af problemerne ved at informere og uddanne vores tækkemænd bedre?

I øjeblikket er der materialer nok af god kvalitet. Kan vi, hvis vi får sat afstandskravene ned, følge med materialemæssigt?

Gør al den certificering taget unødigt dyr eller kan markedet godt bære det?

Hvem skal kontrollere alle disse nye tiltag? I Holland er der 3 - 4 ældre tækkemænd, der har slået sig ned som stråtagskonsulenter. De bliver hyret af forsikringer eller stråtagsejere til at vurdere tage og tækkearbejde.

Meget af det er op til jer, kære tækkemænd. Vi er nødt til at tage stilling til, hvor vi vil hen. Skal vi alle sammen ensrettes til en tækkeindustri - eller skal vi have lov til at være tækkemænd? Måske er det godt at vi alligevel har 2 tækkelaug, så hvert laug kan varetage en retning? Hvad skal så lægges i Stråtagets Kontor's regi, og hvad skal lægges i laugene?

Noget af denne debat kan foregå på binnedage, det årlige seminar og på generalforsamlinger. Er der andre muligheder for at mødes? Erfa-grupper har været på tale, men er ikke rigtig kommet i gang. Kan vi mødes med de nærmeste kolleger og drøfte, hvad der

sker på en fornuftig måde?

Hvordan får vi involveret flere i debatten? Eller vil I bare lade bestyrelserne klare ærterne?

Som I kan se er der betydeligt flere spørgsmål end svar.

Jørgen Kaarup har lovet mig at han vil gøre plads til denne debat i bladet. Gør brug af den mulighed! Fat blyanten og giv din mening til kende. Hvis du har svært med at holde på en blyant, kan du komme til forsamlingerne og gøre det mundtligt. Eller du kan ringe til Jørgen – eller en af os i bestyrelsen – så kan vi fremføre synspunktet, enten her i bladet eller i andre fora.

Vi har brug for denne debat! <

Hvad fortæller forskning for 15 millioner kr.?

Følgende konklusioner er fremkommet som følge af de seneste 8 års undersøgelser og forskning i Tyskland og Holland. Nedenstående er oversat og er uddrag fra det hollandske blad Drijfbord nr.4 2013

- Stråtagene ældes og forgår, fordi skimmelsvampe nedbryder stråene
- Skimmelsporer er til stede alle vegne
- Rørene tager ikke skimmelsporer med sig fra høststederne
- Organismerne, der nedbryder rørene forekommer i alle haver
- Oftest er det lignin-spisende skimler man finder på taget
- Skimler kan kun udvikle sig når der er nok fugt til stede
- Rør holder på fugten mellem og i stråene. Mest skadeligt er fugten mellem stråene
- Tækker man for kompakt med tynde rør og strammer hårdt er det ikke godt for holdbarheden
- Dårligt rensede rør optager mere fugt
- Dunhammer og lignende optager mere fugt end rør
- Blade på rør og skadede gamle rør optager endnu mere fugt
- Grovere rør optager mindre fugt og tørrer derved hurtigere
- Indholdstofferne i rør siger ikke meget om holdbarheden
- Indholdstofferne siger noget om, hvordan rørene er vokset op
- Miscanthus holder ikke så længe som tagrør
- Indholdstofferne medvirker ikke til hurtig nedbrydning. Alle rør er kvælstof-fattige
- For at kunne nedbrydes er der derfor brug for en ekstern kvælstofkilde
- Kvælstofforureningen fra landbrug, trafik og industri har aldrig været højere
- Der er store regionale forskelle i kvælstofforureningen
- Lignin-indholdet er ikke lavere i hurtigt nedbrudte tage
- Rør er et ikke homogent produkt med store variationer i alle parametre-
- Derfor er det svært at tage repræsentative prøver
- Derfor er det svært at måle rør objektivt
- Subjektivt er det noget nemmere, specielt for tækkemænd
- Rør er et meget sårbart materiale og er nemt at beskadige
- Dette har indflydelse på holdbarheden fra rod til tag
- Så snart rørene er visnet ned på marken begynder nedbrydningen
- Rør skal tørre og afhærde på vej fra rod til tag
- Mange små ting giver dårligere tagrør. Listen er næsten uendelig: Høstet for tidligt eller for sent, høstet for fugtige, rensset og stoppet i for hårde ruller, ikke rensset ordentligt: for mange fine sugende rør, dunhammer og sågar bundgræs. For mange blade eller for mange rørstumper i bundterne. Bundterne ligger for længe på markerne. Rør, der er skåret for højt oppe. Tækkemænd har vænnet sig for meget til dårlige rør. De accepterer for meget.

GODE RÅD

- Hold taget rent, så det kan tørre så hurtigt som muligt. Optimale rør optager lidt eller ingen og er derved ikke modtagelig for kvælstofforurening
- Det er godt at fjerne alger. At bruge kemikalier dertil har sin pris: De såkaldte kvaternære ammoniumforbindelser, der er i antilgemidler, slår ganske vist alger ihjel, men giver samtidig føde til skimmelsvampe.

De engelske tækkemænds formand, Nigel Turnton er her i aktion. Han er blandt dem, der skal teste Thatchmark-systemet, bl.a. fordi han hans eget hus – som han selv tækkede – har vist tydelige tegn på for tidlig nedbrydning.

Thatchmark en realitet i England

Tæk var med, da de engelske tækkemænd holdt årsmøde og vedtog at gå i gang med kvalitetssystemet Thatchmark – i England er faget mere truet end i Danmark

TEKST OG FOTO: JØRGEN KAARUP

Jeg håber, at Thatchmark vil sikre, at ingen af jer bliver dømt i en retssag". Med den replik understregede kvinden bag materiale-registreringssystemet Thatchmark, Marjorie Sanders, at der er alvor bag ønsket om at kunne spore materialerne til stråtag tilbage til, hvor de kom fra – samt vide, hvordan de er blevet behandlet hele vejen frem til det tag, tækkemanden skal lægge.

Vi er på The Norfolk Arms Hotel i Sussex, England, hvor knap 50 tækkemænd og en enkelt tækk kvinde samt et par hustruer bruger det meste af en weekend på at holde årsmøde, diskutere fag, holde generalforsamling og være selskabelige. I år bidrog tækkemand Matt Fuller til underholdningen ved at optræde så letpåkædet, som det er muligt - og posere foran et hujende selskab.

”NU GÅR VI I GANG”

Tilbage til Thatchmark, som har sin oprindelse i England, fordi branchen her er overbevist om, at materialerne er en væsentlig årsag til de tidligt nedbrudte tage, der er set i hele Nordeuropa de seneste 10 år. Derfor skal tækkematerialerne registreres, kvalitetstjekkes, fugtmåles og følges hele vejen gennem processen.

”Vi går i gang nu med de første 10-12 tækkemænd, som de kommende år bruger tid på at udfylde de nødvendige skemaer for at afprøve det system, vi har udviklet – og jeg er selv at finde blandt disse første ”testpiloter”, siger de engelske tækkemænds formand, Nigel Turnton.

Gavin Wakley, rørhøster og – handler fra firmaet InThatch, havde indlæg, hvori han bakkede op om Thatchmark. Han har testet systemet i samarbejde med det engelske tækkelaug og har fundet konkrete svage punkter, bl.a. at det er svært af lave meningsfulde fugtmålinger i marken på høsttidspunktet.

”Det er muligt at opnå de ønskede resultater og forbedre kvaliteten gennem et tættere samarbejde mellem forhandler og producent af materialerne”, lød konklusionen fra Gavin Wakley, der både forhandler tagrør og halm.

SKEPTISK FORHANDLER

”Vi begynder i det små”, siger Nigel Turnton, formand for NSMT, det engelske tækkelaug. ”Thatchmark skal udvikle sig langsomt, vi skal evaluere efter et år. Og vi skal have flere rørhandlerne med. Vores

”Thatchmark er kvalitet – vi skal distancere os fra de skruppelløse tækkemænd, der kun fokuserer på pris”.

Marjorie Sanders, biolog og rådgiver for National Society of Master Thatchers

største forhandler er skeptisk, men jeg håber, at vi får ham med”.

Marjorie Sanders, der er akademiker og den, der har lavet alt forarbejdet i samarbejde med englændernes sekretær på kontoret, siger:

”Ja, det kommer til at tage tid, og vi skal hele tiden ændre og justere, men vi skal i gang, og de unge skal vokse op med, at det er en naturlig del af faget at have styr på materialerne”.

ENGLAND ER BAGUD

En del af årsmødet, der blev holdt i landsbyen Arundel, gik med at drøfte, hvad der kan gøres ved, at de engelske fredningsmyndigheder sætter snævre grænser for, hvad der må bygges med stråtag. Det betyder, at englænderne stort set ikke kan udvide markedet for stråtag.

”Vi sakker agterud i forhold til både Holland og Danmark mht. fornyelse”, siger Nigel Turnton. Hvis der bygges nyt, skal det være i gammel stil, lige meget hvor det er. Så dét, vi laver nu, er en kopi af fortiden, og det er der ikke kunder til”.

På det område bliver det tydeligt, at der er noget om snakken, når det siges, at England er konservativt. Fredningsmyndigheden, English Heritage, er tilsyneladende ikke til hverken at hugge eller stikke i, men kollegerne i England håber stadig, at inspirationen fra især Holland kan ændre det restriktive syn på nybyggeri. <

Hvad er Thatchmark?

Thatchmark er et registrerings- og kvalitetssikrings-system udviklet i England af det engelske laug for tækkemænd, NSMT. Det er internationalt anerkendt i samarbejdsorganisationen ITS, International Thatching Society, hvor også Danmark er med.

I Thatchmark-systemet registreres tækkematerialernes kvalitet og fugtindhold fra høststed til tag. Det sker enten ved at udfylde skemaer eller via elektronisk indberetning til det engelske tækkelaug, hvor informationerne samles i en database.

Informationerne skal dels bruges til at placere ansvar, hvis noget går galt og dels til at blive klogere på, hvad der er årsag til for tidligt nedbrudte tage.

Formandens eget tag rådner

De engelske tækkemænds formand er helt overbevist om, at der skal styr på dårlige materialer, efter at hans eget tag opførte sig underligt, da det var kun et år gammelt

TEKST: JØRGEN KAARUP

Nigel Turnton er ikke i tvivl: Tækkematerialet kan have helt afgørende indflydelse på tagets levetid.

Han har selv set og mærket det på sit eget hus. Det blev tækket efter alle kunstens regler, for det skulle jo være rigtig godt, og det skulle vises frem: ”Her bor tækkemanden”. Og Nigel var efter eget udsagn hverken en bedre eller dårligere tækkemand, da der blev lagt franske tagrør på det hus, han boede i, for nu 10 år siden.

”Jeg tækkede selv det tag, jeg ved præcist, hvad jeg lavede. Jeg elskede det tag – nu hader jeg det. Allerede første år opførte det sig underligt og efter 6 var det tydelige problemer. Nu ser det ud som om, nogle har fyret store kanonkugler ind i det, der er kæmpestore huller”, siger en tydeligt mærket Nigel Turnton, formand for National Society of Master Thatchers i England.

FRANSKE TAGRØR

”I det her og et par andre tilfælde er det helt sikkert materialet, der var noget galt med. Og pudsigt nok, så var de her franske tagrør at regne som de bedste på det tidspunkt. Jeg kunne intet se, intet lugte, og jeg havde ikke pruttet om prisen, jeg ville bare have det bedste materiale”.

Nigel Turnton har tækket 21 ud af 26 huse med stråtag i den landsby, han boede i. Derfor kan han udelukke ydre forhold som f.eks. for meget kvælstof i luften pga. gylle.

”De tage er alle tækket af mig, og jeg har aldrig haft et stort firma, så der er ingen ansatte at skyde skylden på. Mange af tagene i den landsby holder meget længere end mit eget, så nej, jeg er slet ikke enig med de danskere, der nu mener, at det nærmest kun er tækningen, der er årsag til problemer”.

KUNDER I KØ

Nu ville det så være nærliggende for kritikere at mene, at Nigel Turnton måske laver dårligt håndværk. Det tyder intet på, for han har lige nu 18 måneders ventetid, så kunderne står i kø for at få ham frem for andre. Han har altid tækket i et så overskueligt geografisk område, at folk kender ham og hans tækning.

”Jeg har taget det ret personligt, det har været forfærdeligt at følge. Jeg kan jo ikke sige til kunderne ”jeg er den bedste”, hvis ikke mit eget hus er i orden. Derfor var det så vigtigt for mig, ja, lidt af en besættelse at få netop det tag til at være kvalitetsmæssigt i top. Det var det desværre i alt for kort tid.

Derfor: Det ER også materialet, vi skal fokusere på, og det går vi nu i gang med. Jeg har selv meldt mig til at være blandt de første, der nu prøver Thatchmark kvalitets-konceptet af det kommende år”, siger formanden for de engelske tækkemænd. <

Uffe Gøtterup har brugt 4 måneder af sit 34-årige liv på at undersøge og analysere tækkebranchen. Her er ekstrakt af hans afslutningsopgave som afsætningsingeniør.

Tækkebranchen under lup

To ingeniørstuderende har analyseret tækkebranchen og dens målsætning om at fordoble antal tækkede kvadratmeter – de fik topkarakter, og TÆK bringer her konklusionerne, skrevet af den ene af de nu færdiguddannede unge

AF UFFE GØTTERUP, SVAGSTRØMSINGENIØR
FOTOS: PETER WATH & JØRGEN KAARUP

”En fordobling på 10 år, hmm kan det lade sig gøre?” Det var en tanke, der dukkede op hos en gruppe studerende en dag i september 2013. Tanken blev sået, efter at Straatagets Kontors vision var blevet læst i bladet ”Tæk”. Det viste sig, at de næste 4 måneder skulle stå i stråtagets tegn for en bygningsdesign ingeniør og en svagstrømsingeniør.

Den ene var mig. Uffe Gøtterup, uddannet svagstrømsingeniør i foråret 2013. Jeg er en jysk, ordblind gut på 34 år og er efterfølgende blevet ansat i LEGOs udviklingsafdeling i Billund. Og jeg skulle hilse at sige, at ordblindhed ikke behøver afholde én fra at ytre sig.

Tilbage til september, hvor en hel ny verden blev introduceret til os. Fra den ellers kendte verden med tekniske formler, hvor alt kun havde et rigtigt resultat, lå nu en virkelighed derude, der ikke kun godtog een løsning men er i konstant udvikling. Vi skulle også nu lære tækkebranchen at kende. I starten totalt ukendt land, men efter nogen tid fandt vi fodfæste i det hele. Udfordringen begyndte. Nemlig:

AT FÅ FLERE MENNESKER TIL AT FÅ STRÅTAG PÅ DERES HUSE

For at overstå alt det kedelige med metoder, undersøgelser og processer, kan jeg sige jer, at vi begge bestod med den højest opnåelige karakter. Men karakterer er noget, der står på et stykke papir. De hjælper ikke jer tækkemænd. Derimod har resultatet af projektet forhåbentlig jeres interesse.

Indledningsvis skal det understreges, at vi – i samråd med vores vejleder på Aarhus Ingeniørhøjskole – lagde ind som forudsætning, at afstandskravet bliver sat ned fra de nuværende 10 meter til 5 meter, hvis stråtaget er brandsikret. Ellers kunne for stor en del af vores projekt gå med at analysere argumenter for og imod dette.

Inden I får resultatet af rapporten, lidt om hvordan projektet blev til. Vi begyndte med et projekt omkring en høstmaskine, der kunne høste tækkerør på tage af store fabrikshaller!! Denne idé blev ikke til noget, men førte til, at vi undersøgte høstmaskiner og efterspørgslen af disse i Danmark. Det førte til en research af randzoner og deres mulige beplantning med tækkerør, herunder Tæk-kemiscanthus.

Herefter kom projektet ”Tæk og red Grundvandet” om beskyttelse af grundvandet i samarbejde med Aarhus Vand under luppen. Det var her, Straatagets Kontor kom ind i billedet. Efter en del vurderinger med vores uddannelsesvejleder Jane Flarup og vores kommende eksterne vejleder Jørgen Kaarup, blev det vedtaget, at vi kunne påbegynde deres endelige projekt.

Projektet fik navnet ”Stråtaget i parcelhusområder” hvor gruppen skulle stå for at besvare spørgsmålet:

Hvordan øges efterspørgslen til stråtaget i parcelhusområder?

Herunder spørgsmålene:

- Hvad er holdningen blandt parcelhusejere til stråtag samt strå som facadebeklædning, og er der hindringer i lokalplanerne?
- Hvilke udfordringer ser arkitekter ved stråtaget i forbindelse med rådgivning?
- Hvilke fokuspunkter har mest relevans til en eventuel markedsføring, og er der problematik med branchekontorets vision?

I de efterfølgende måneder blev tækkebranchen undersøgt på kryds og tværs. Vi snakkede med personer, der har og har haft

stråtag, interviewede forskellige fagfolk, udsendte og behandlede spørgeskemaer fra 3 interessentgrupper med mere. Alt i alt et spændende arbejde, der resulterer i nogle anbefalinger, der kan være med til at øge interessen og efterspørgslen for stråtag i fremtiden.

Vi fandt flere områder, hvor tækkebranchen kunne forbedre sig, og som ville kunne øge efterspørgslen for stråtag i fremtiden.

I denne artikel vil der ikke blive givet en dybtgående forklaring på, hvordan det kunne foregå, men kun en hurtig gennemgang af nogle af anbefalingerne fra projektet:

SAMARBEJDE MED ARKITEKTFIRMAER

Da arkitektfirmaer ofte er inde over alt nybyggeri til private, vil det for tækkebranchen være optimalt med et samarbejde, især på baggrund af jeres erfaring og den viden, branchen kan tilbyde. Arkitekternes manglende kendskab til stråtaget, fremkom netop i undersøgelsen som en årsag til fravalget af rådgivning. Branchen kan komme ud til slutbrugeren gennem arkitektfirmaerne, og gruppen mener, at korrekt information og redskaber til arkitekterne er nøglen til succes.

LOKALPLANERNE KAN GIVE UDFORDRINGER

Gruppen vurderer, at lokalplanerne kan give væsentlige udfordringer, da undersøgelsen viste, at der var krav til tagmaterialet i mange grundejerforeninger. Det foreslås, hvis det er muligt, at gå i dialog med kommunerne i deres planlægning i de nye beboelsesområder, hvor stråtaget så kunne enten indgå i lokalplanen, eller et direkte forbud fjernes. Herudover skal det siges, at det arbejde branchen har gjort for at få mindsket afstandskravene og nedsættelsen af forsikringspræmien er en indsats, der også skal lykkes for at få stråtaget ind i byområderne. Da dette arbejde er igangsat tidligere, har vi valgt at fokusere på andre felter, der kan hjælpe tækkebranchen.

FÆLLES MÅL I TÆKKEBRANCHEN

Det er vores vurdering, at et fælles mål vil være med til at styrke sammenholdet imellem tækkemændene, og noget som hele branchen kan arbejde sig frem til. Hertil kommer to væsentlige spørgsmål:

- Hvem skal komme frem til det fælles mål?
 - Det skal være en fælles beslutning, som hele branchen har haft mulighed for at præge og diskutere.
- Hvad er det fælles mål?
 - Det skal være et opnåeligt og realistisk mål, som alle i tækkebranchen kan se klart for sig. Udgangspunktet kunne være ”Straatagets Kontor” vision/formål.

Her kommer den indledende tanke frem igen: ”En fordobling på 10 år, hmm ...”

For at være helt konkret er sætningen, som du også kan læse i hvert nummer af TÆK på side 2:

”Formålet med kontoret er at medvirke til at fordoble antallet af tækkede kvadratmeter i Danmark inden 2023”

Vi har undersøgt, om dette kan være et realistisk mål. Vi greb det teknisk an og undersøgte data fra Danmarks Statistik, hvorfra vi har brugt tallene fra ”Det bebyggede areal fordelt efter tagdækningsmateriale, bygningens hovedsagelige anvendelse og opførelsesår. 1. januar 2013”.

Herefter har vi koncentreret os om **bygninger, der hovedsageligt bliver brugt til beboelse**. Her er tallene for kvadratmeter stråtag i Danmark 3.526.000 m² til og med 2012. Det skulle blive til omkring 7 millioner i 2023, hvis fordoblingen skal holde. Det vil sige, at der skal lægges 352.600 m² på bygninger, der hovedsageligt bliver brugt til beboelse om året.

STRAATAGETS KONTORS MÅL – BRANCHENS MÅL?

Men er det realistisk?? For at kunne besvare dette spørgsmål, gik vi ind i en anden tabel fra Danmarks Statistik, ”Bygninger” fra 2013. Heri er antallet m² for parcel- og stuehuse, i 2013 til at være 1.210.094 m². Desuden kan en gennemsnitlig stigning fra de sidste 5 år beregnes til at være på ca. 4600 nye huse pr. år.

KORT FORTALT:

Der bliver bygget 4600 nye parcel- og stuehuse om året i Danmark. Husene har et gennemsnitligt areal på 204 m² tag. Det giver 4600 * 204 m² = 938.400 m² tag i Danmark om året. >

Rømø Golf & Wellnesscenter er fortsat Danmarks-historiens største enkeltstående projekt med stråtag: 20.000 kvadratmeter. Hvis der i 2023 skal tækkes dobbelt så mange kvadratmeter som i dag, skal der tækkes 300.000 kvadratmeter mere om året i forhold til i dag. Det svarer til 15 nye af den her slags årligt.

Tidligere i teksten skulle der lægges 352.600 m² stråtag i Danmark om året, for at nå målet med fordoblingen.

BEREGNING I PROCENT:

Stråtag der skal lægges om året **352.600**
----- = ----- = **0,375 = 37,5 %**
De nye parcel- og stuehuse, **938.400**
der bliver bygget om året

Det vil sige, at 37,5 % af alle nye tage på parcel- og stuehuse i Danmark skal lægges med stråtag fra i dag af og de næste 10 år. Det giver omtrent 1665 huse om året.

KONKLUSION:

Vi vurderer, at 1665 parcel- og stuehuse om året er urealistisk højt sat, til at det kan lade sig gøre at indfri målet i 2023, da dette tal jo kun omhandler nye parcel- og stuehuse. Restaurering af allerede opførte bygninger og for eksempel fritidshuse er ikke med i de 1665 parcel- og stuehuse.

ET ANDET SYNSPUNKT – SAMLET SET

Indtil nu har vi kun set på beboelsesejendomme. Hvis vi tager ejendomme til kulturelle formål, administration, handel og service, produktions og fritidshuse med, så bliver regnestykket helt anderledes.

Hvis man tager samtlige tækkede bygninger giver det 5.434.000 m² stråtag i Danmark. Med Straatagets Kontors vision skulle det blive til omkring 10.8 millioner kvadratmeter stråtag i Danmark i 2023. Det vil sige, at der så skal lægges 5.434.000 m² stråtag i de næste 10 år. Altså ca. 543.000 m² stråtag på nye bygninger om året!

Imidlertid blev der kun lagt 177.000 kvadratmeter stråtag på alle nye bygninger i perioden imellem 2000 og 2009 – ca. 17.700 m² om året.

Der skal så ske en fremgang med faktor 30 for at indfri målet i 2023. Hertil skal der nævnes, at restaurering af allerede opførte bygninger ikke er med i disse tal.

Det må alt i alt konkluderes, at ønsket om en fordobling er yderst ambitiøs målsætning. Det er mere urealistisk end realistisk at forvente en fordobling på antallet af kvadrattmeter stråtag i Danmark i 2023.

DET TREDJE SYNSPUNKT

Kan sætningen, "En fordobling på 10 år", forstås på en anden måde?

Ja, det kan den. Ved for eksempel at bruge antallet af tækkede m² i de sidste 10 år både på nye og restaureret tage og fordoble dette tal. Tallet giver et billede på hvad, der er blevet lagt af m² både på nye huse og de huse, der er blevet restaureret i de sidste 10 år. Dette tal er vi ikke bekendt med, idet vi har koncentreret sig med nybyggeri i Danmark. Tallet for de sidste 10 års m² skal findes hos producenter og importører af strå for at kunne danne sig et billede af m².

Et andet udgangspunkt kunne være tallet af solgte m² Sepatec, hertil skal det siges, at gruppen er bevist med, at ikke alle stråtage bliver belagt med Sepatec, men det er dog et godt udgangspunkt.

Alt i alt en anden fortolkning på Straatagets Kontors formål.

MIN EGEN VURDERING AF TÆKKEBRANCHEN

Jeg kommer fra området imellem Holstebro og Viborg, tæt på fri-landsmuseet Hjerl Hede. I hele min barndom har stråtaget været noget, der ligger på gamle gårde og var lidt umoderne. Med dette projekt har min fordom overfor stråtaget fået en gevaldig ændring. Nu synes jeg, at stråtaget har meget mere at tilbyde, end hvad den almindelige dansker går og tænker på, når ordet "stråtag" bliver nævnt. Her tænker jeg på de moderne bygninger, der findes fx i Holland, hvor arkitekter og tækkemænd udfordrer den tidligere tankegang og laver super fede boliger med stråtag.

Det er det budskab, der skal frem i den danske befolkning, men hvordan skal gøres?

Min egen vurdering er, at der er tre eksterne og et internt projekt, der skal laves samtidigt. Da disse ting er indbyrdes afhængige og påvirker hinanden, skal de udføres samtidigt.

De tre eksterne ting, der skal fokus på, er:

1. Plads til nytænkning
2. Promovere stråtaget
3. Gøre det nemt for den almindelige dansker at vælge stråtaget

PLADS TIL NYTÆNKNING

Tænk ud af boksen – hvad kan tækkebranchen tilbyde, som de ikke tilbyder i dag?

Her kunne et samarbejde med arkitekter være en begyndelse. Gruppen har haft kontakt til danske arkitekter, der var interesserede i idéen med stråtag i bebyggede områder. Her kunne branchen gå

ind og tilbyde hjælp og evt. formidle kontakt til Hollandske arkitekter, der kan komme med den første erfaring, som er nødvendig i en opstartsfasen.

For at komme ind og påvirke lokalplanerne, kunne en dialog med fx KL, Kommunernes Landsforening, være en god mulighed. Jeg ser et samarbejde med hver enkelt kommune for en alt for stor og besværlig proces, da det så skulle gøres i de 98 nuværende kommuner.

PROMOVERE STRÅTAGET

Fordommen der siger, at stråtaget er gammeldags og umoderne, skal aflives. Det kan gøres ved at vise hvordan en moderne bygning kan se ud for eksempel ved at få stråtag på en offentlig bygning. Her tænker jeg indenfor fx landbruges organisationer eller en kommune, der vil fremstå som nytænkende og kreativ.

GØRE DET NEMT FOR DEN ALMINDELIGE DANSKER AT VÆLGE STRÅTAGET

Her ligger lovgivningen omkring afstandskrav, forsikringspræmie og lokalplaner. Den første har Straatagets Kontor m.fl. arbejdet meget på. Hvis afstandskravet bliver sat ned påvirker det formentlig også forsikringspræmien, idet der er baggrund for en revurdering af brandrisikoen i stråtaget. Herudover er lokalplaner noget, der bør arbejdes med i den nærmeste fremtid.

DET INTERNE PROJEKT – MERE SAMARBEJDE IMELLEM TÆKKEMÆNDENE

"Hvad skal vi nu i gang med, fællesang og bløde møder, hvor vi skal holde hinanden i hænderne?"

Hvis det er sådan en tanke, du sidder med lige nu, kan jeg berolige dig, at svaret er et stort NEJ!

Vores begrundelse er, at vi i det sidste halve år har set på branchen, som en flue på væggen. Vi var forbavsede over, at der for det første er to selvstændige laug i tækkebranchen. For det andet, at der er en stor del af de danske tækkemænd, som slet ikke er medlem af et laug. Selvom der er forskel på de to laug, så har begge laug kvalitet og faglig stolthed som værdigrundlag, og det burde alle tækkemænd vel kunne slutte op om...

Begge laug ønsker, at tækkebranchen undgår at blive et museumserhverv, og en forøgelse af tækkede kvadratmeter vil gavne alle i branchen!

Jeg vil anbefale, at medlemmerne af de to laug skal mødes og drøfte, hvad fremtidens målsætning er, og hvordan den skal kunne måles. Tidligere i artiklen er der nogle forslag på del-målsætninger, som I frit kan bruge.

Dette vil også gavne tilgangen af nye medlemmer til laugene, fordi en klar målsætning og et fællesskab på tværs af laugene giver indtryk af et godt sammenhold. Enighed giver også et godt ansigt udadtil og hermed en større gennemslagskraft, når det kommer til indflydelse.

AFSLUTNINGSVIS

Gruppen har været glade for, at kunne få en indsigt i et af Danmarks ældste erhverv. En stor tak til alle de positive mennesker vi har mødt på vores vej igennem projektet, som hellere end gerne ville uddele sin viden og erfaring. <

Rørhøsten i Europa

TEKST: CARLO F. CHRISTENSEN, DJURSLANDS TÆKKERØRSIMPORT A/S

UNGARN

Vi har leveret de første par læs af ny høst med en vandprocent under 16. Rørene er i fin kvalitet som sidste sæson. Udfordringen her i begyndelsen af sæsonen er at få vandprocenten under 16. Heldigvis aftager Tyskland og Holland rør op til 22 % så de våde rør går til vore kollegaer (sjovt nok accepterer de lande, der har meget fokus på råd og svamp, rør, der ikke er lagertørre)

Ungarske rør er længdesorteret med hovedvægten på længden 160-190 cm

UKRAINE

Urolighederne i landet gør rørløserne lidt usikre. Vi får normalt nogle meget flotte gule rør fra Krim, men transport-firmaerne er p.t. ikke meget for at køre til Krim.

De andre rørområder på fastlandet ned mod Rumænien, er der endnu næsten normale tilstande.

Generelt er de fleste af rørene i mellemlængde (160-180 cm), men vi regner med at få mulighed for at få de lange rør (180-220 cm), som de fleste af vore Ukraine kunder efterspørger.

ESTLAND

Normal høst, som er klar til at levere. De estiske rør er vægtmæssigt meget lig de danske rør: flot gule og med en overflade lidt som en oliefilm, der medfører, at taget hurtigt tørrer ud efter en regnbyge.

De estiske rør er normalt ikke længde-sorteret. Der er både til tagskæg, tagflade og til kele i pakkerne.

POLEN

Høsten er endnu ikke færdig. Vore polske leverandører starter først høsten medio januar for at sikre at rørene er tørre og afmodnede, inden de høstes.

Polen har i år generelt en fin høst, både i Øst, Midt og Vestpolen. De længder og kvaliteter, vore Kunder efterspørger, er til stede i år.

Sidste år var det en udfordring at få nok mellemrør fra Vestpolen, men i år er der normale tilstande, så der skulle være rimelige mængder.

Alle vore leverandører i Polen længdesorterer rørene, så direkte læs kan sammensættes i den længde, kunden ønsker. <

Rekordbesøg på Skills

Årets DM i håndværksfagene var en stor succes, hvor også regeringen viste, at erhvervsuddannelserne er højt prioriteret

TEKST OG FOTO: JØRGEN KAARUP

Statsministeren var der. Undervisningsministeren. Og Straatagets Kontor var der.

42.000 mennesker tog til Aalborg for at se dét, DM i Skills i virkeligheden handler om: Unge lærlinge, der brænder for deres fag, viser deres færdigheder frem og dystes i en venskabelig konkurrence mellem udøvere af 29 håndværksfag.

Statsminister Helle Thorning-Schmidt viste ved at åbne det store udstillingsvindue for håndværksfagene, at regeringen prioriterer dem. En time efter åbningen stod statsministeren ved tækkefagets stand – men med ryggen til...

Da hun faldt i snak med en tømrer-lærling var tiden forpasset til at få den ekstra fokus, tre spørgsmål fra landets leder til en tækkemandslærling ville have givet.

I ER AMBASSADØRER

Men ved åbningstalen fik alle, der er i lære i håndværksfagene at vide af regeringslederen, at "en studentereksamen ikke er meget

værd i sig selv – men det er en erhvervsuddannelse til gengæld"... Statsministeren fortsatte:

"I er eliten. I er rollemodeller. I er ambassadører, I lærer et fag og I mestrer et arbejde. Den faglige stolthed lever heldigvis i bedste velgående, der hvor man både har hoved og hænder med i sit arbejde. Det er dét, vi fejrer i dag".

Og så var der ellers gang i den overalt i Gigantium, hvor knap 280 unge blandt de bedste lærlinge og elever og deres baglande havde stået på hovedet for at gøre netop deres fag interessant og værd at se på og få mere at vide om.

I tækkestanden blev det tækket, svedt, grinet, banket meget hårdt for at få toppene fra masardtagets lodrette sider til at lægge sig og i det hele taget arbejdet hårdt for at få det meget flotte demonstrationstag færdigt til tiden.

HÅRD PRØVE I TÆKNING

Den nye lærer på tækkelinjen på Den jyske Haandværkerskole,

Derfor tækkemand...

Jeg er 22 år gammel og startede min tækkeuddannelse, da jeg var 18. Jeg er opvokset og bor i Sønderborg, Sønderjylland, og er i lære hos Tækker Toft.

Det begyndte med, at jeg gik med en drøm om at være tømrer, men det tog en drejning, da jeg fandt ud af, at det indebærer, at man går indenfor og laver gips arbejde. Det var ikke lige mig. Jeg ville hellere arbejde udenfor.

Så kom jeg i praktik som tagdækker ved Phønix i Aabenraa, og det var heller ikke rigtig mig. Jeg havde ikke specielt meget interesse i netop dette fag. Derfor begyndte jeg som byggemontage-tekniker og søgte samtidig en læreplads som tækkemand ved Tækker Toft, men det var ikke det rette tidspunkt, så jeg fortsatte som byggemontage-tekniker. Et halvt år senere søgte han lærlinge, så jeg kontaktede ham igen og fik lov til at komme i praktik i sommerferien.

Det fangede mig meget hurtigt, det at arbejde med naturlige produkter og at være udenfor. Det var og er et utroligt spændende

Den 22-årige lærling, der vandt dette års DM i Skills, fortæller her, hvorfor han valgte tækkefaget – og fravalgte et par andre fag

TEKST: JACOB RANCH ENEMARK
FOTO: JØRGEN KAARUP

Til venstre Jørgen Kaarup fra Straatagets Kontor med sin stand med flyers, bannere og postkort, der skulle give mod på at bygge nyt med stråtag. Til højre Helle Thorning-Schmidt i snak med en tømrerlærling, 4 meter fra tækkestanden. Desværre vendte statsministeren sig ikke om imod de to tækkemandslærlinge, men ilede videre.

TAK

En stor tak fra Det Faglige Udvalg for Træfagernes Byggeuddannelse, tækkemandsspecialet, til årets Skills-sponsorer:

KARSTEN V HANSEN, RØRSPONSOR

JENS HØJHUS, RØRSPONSOR

ROCKWOOL A/S

SØREN VODDER, MISCHANTUS AS

ERLING BACH PEDERSEN, SEPATEC

CARLO F CHRISTENSEN A/S

NORDFYNS PRESENING.DK

HENNING JOHANSEN, TÆKKEMAND

BRIAN RANDRUP, TÆKKEMAND

JENS GREVE TÆKKEMAND

BYGMA I ÅRS

JYDSK TÆKKEMANDSLAUG

fag. Så vi lavede en aftale om at jeg gjorde min byggemontage-tekniker uddannelse færdig, jeg manglede en måned, og efterfølgende kunne jeg komme ud til ham som arbejdsmand i nogle måneder. Derefter kom jeg i lære ved ham.

Det mest fascinerende ved tækkefaget, er at arbejde med så naturligt et materiale og at kunne lave noget så smukt ud af dette materiale. Det var noget af det, der fangede mig først. Jeg var overraskende imponeret, da jeg fandt ud af hvilken tilfredshed, det gav kunderne, når man var færdige med at tække deres tag. Man får ofte nogle glade og tilfredse mennesker ud af det stykke håndværk man har lavet.

Jeg deltog i Danmark Mester i SKILLS 2014. En fantastisk oplevelse! Jeg lærte meget om mig selv de fire dage, det foregik. Jeg lærte, at selv om man er under pres, skal man stadig kunne fremvise et færdigt og flot produkt.

Til SKILLS tækkede vi mansard, hvilket jeg synes er noget af det sværeste indenfor faget. Jeg var meget begejstret for at kunne

Ruud Conijn, have sat de to lærlinge Steffen Helbo og Jacob Ranch Enemark på en krævende prøve med lodret tækning og Velux-vindue på det forholdsvis lille tag. Men de gjorde det godt, Steffen – i lære hos Finn Guld, Køge – og Jacob – i lære hos Lars Toft, Sønderborg.

De gjorde de godt, både Steffen og Jacob. Dermed satte de unge lærlinge de to erfarne skuemestre, tækkemestrene Brian Randrup og Jens Greve på en hård prøve, da de skulle finde vinderen. Der blev målt, vurderet, diskuteret, voteret – og Jakob Ranch Enemark blev den vinder, der lidt senere skulle trykke undervisningsministeren i hånden og få sin præmie.

PER PAVESTOLT

Formanden for uddannelsesudvalget, Per Keis, var pavestolt, da en mini-reception ved siden af de to færdigtækkede tage bød på øl, vand og takketaler. Per Keis har ydet et kæmpearbejde både før, under og efter Skills. Skaffet sponsorer, overtalt lærlinge, personligt kørt med de to – for brede – prøvehuse med risiko for både bøde og at de blæste af – og troligt stået på den godt besøgte tækkestand fra tidlig morgen til efter lukketid.

Tak til alle. Med 42.000 besøgende blev Skills 2014 den mest besøgte. Der er noget at leve op til, når DM i Skills i 2015 rykker til Skandinavians største messe- og conferencecenter, Bella Center på Amager. <

prøve det.

Det sværeste ved faget, var helt sikkert i begyndelsen, da man skulle lære de forskellige arbejdsmetoder og teknikker at kende. Det sjoveste er det samarbejde, der er ude på byggepladsen – og samarbejde skal der jo til for at kunne lave godt håndværk.

Jeg tror, fremtiden ser lys ud, fordi faget hele tiden udvikler sig. Vi kan være med på nye arkitekttegnede huse, og stråtag kan laves til alles smag. Brandsikring har gjort taget sikkert og dermed får det større muligheder for udbredelse. Der bliver flere faglærte inden for tækkebranchen, og det højner kvaliteten, så både tag og fag kan få et bedre ry.

I fremtiden ser jeg mig selv som udlært tækkemand i arbejde hos Tækker Toft. Jeg går med en drøm om - langt ude i fremtiden - at starte min egen virksomhed inde for tækning. Til den tid vil det glæde mig at få muligheden for selv at uddanne flere folk i dette spændende fag. <

Kort nyt

Referat fra 4 generalforsamlinger:

Miscanthus.dk A/S

Vanen tro blev den holdt på Hejse Kro lige indenfor den jyske grænse. Som altid var der mange punkter på dagsordenen og debatten gik heftigt, og vores ordstyrer havde sin sag for som sædvanlig.

Vi oplever optimisme og fremgang fra vores aftagere af miscanthus-rør såvel i Danmark som syd for grænsen, hvor der er stor efterspørgsel efter dem. Tækkemester Søren Vodder, som varetager salg meldte ud, at 2014 høsten er så godt som afsat.

Til vores medlemmer vil der nu blive lavet kontrakter, som sikrer dem afsætningsgaranti af deres rør, som skal give mere tryk overfor avlerne, ved en ny afgrøde som miscanthus.

Til mødet havde vi fået udarbejdet nye og mere detaljerede dækningsbidrags-kalkuler, som viste at Miscanthus er en stærk konkurrent over for andre traditionelle afgrøder.

Det kan blive positivt for mange landmænd i Aarhus-området, som befinder sig i særlige vandindvindings områder, hvor deres jord skal gøres fri for brug af pesticider indenfor en årrække. Her er miscanthus et rigtig godt bud på en afgrøde med en særdeles god miljøprofil.

Samtidig har dyrkning af dansk elefantgræs til tækning et højt DB til landmanden, når vandforsyningsselskabet giver kompensation for at undlade sprøjtning. En del af disse penge kan bruges til at plante miscanthus. Omkring halvdelen af de kontaktede landmænd viste positiv interesse overfor miscanthus som afgrøde.

Morten Helsted Andersen, formand, Miscanthus.dk A/S

Straatagets Kontor Aps

Denne første ordinære generalforsamling i kontorets historie foregik i god ro og orden med deltagelse af fuldtallige bestyrelser fra begge laug. I beretningen betonedede direktøren, at det første års drift måtte betegnes som tilfredsstillende på trods af et lille underskud på 18.000. Underskuddet skyldes et mindre indtægter fra Sepatec-afgift end budgetteret og underskud fra bladet Tæk, fordi det nu sendes ud til flere end tidligere, bl.a. arkitekter og andre interesserede.

Til gengæld er det lykkedes at skaffe penge fra to fonde samt fra Miljøstyrelsen. Der er arbejdet meget med dokumentation for nedsættelse af afstandskrav og med at skabe kontakt til arkitekter. I efteråret brugte 60 studerende fra Arkitektskolen hver to dage på at sætte sig ind i tækkeverdenen, og de fik alle en tækkeskov i hånden og var i praktik en dag. Der er etableret gode kontakter til forskere og videnscentre, og Teknologisk Institut, Videnscentret for Landbrug og Aarhus Universitet arbejder nu alle med stråtag og dokumentation af miljøfordele.

Beretning og regnskab blev godkendt, og Sebastian van der Meer og Finn Guld (fmd.) fortsætter i bestyrelsen for selskabet.

Jørgen Kaarup, daglig leder, Straatagets Kontor

Dansk Tækkemandslaug

I beretningen berørte jeg de aktiviteter, vi har haft gang i, blandt andet glæden ved at vi har fået Straatagets Kontor som et fælles markedsføringsprojekt. Jeg synes, kontoret er kommet rigtig godt fra start. Et par andre punkter: At vi skal stå sammen om at værne mod billig øst-arbejde og glæde os over at et nyt EU direktiv pålægger et solidarisk ansvar i byggesektoren, også kaldet kædeansvar.

Vi snakkede om lærlingeuddannelsen og den manglende SKP mulighed ved korttidskontrakter, da nogen spekulerede i ikke at skulle betale svendeprøvegebyr. Problematisk kommunepåbud for stråtag langs den jyske vestkyst blev debatteret - vi er startet med at kontakte Fanø. Vi diskuterede certificering af tækkefirmaer, så vi kan bevise det faglige niveau og differentiere os. På sigt skulle det gerne føre til, at vi kan tilbyde vores kunder en produktforsikring. Et stort problem med en ikke-faglig skønsmand i en retssag blev drøftet. Skønsmanden er jo dommerens faglige øje omkring tækkearbejde, så at bruge en, der ikke er tækkemand er en katastrofe for begge parter og ikke mindst tækkefaget.

Vi gennemgik DTL's handlingsplan for det kommende år. Den er opdelt i 7 punkter med en masse underpunkter. Arbejdsmiljø, markedsføring, faglighed, tækkeuddannelsen, samarbejde, medlemmer og udbredelse af vores byg-garanti-ordning.

Henrik Henriksen, formand, Dansk Tækkemandslaug

Jydsk Tækkemandslaug

Det var i år en særdeles diskussionslysten generalforsamling, der var mødt op på Kryb-i-Ly-Kro i Taulov. Emnerne spredte sig vidt, men et af de emner, der fik mest opmærksomhed, var udviklingen i Straatagets Kontor. JTL bakker fortsat 100 % op omkring formålet med oprettelsen af kontoret.

Vi mener at størstedelen af det arbejde, som Jørgen Kaarup lægger, aldrig ville kunne lade sig gøre i de enkelte bestyrelser. Hvorvidt vi selv er tilstrækkeligt med til at påvirke beslutningerne i kontoret, var genstand for en del af diskussionen.

Vi er grundlæggende glade for samarbejdet mellem JTL, DTL og Straatagets Kontor, men mener stadig at vi kan gøre det meget bedre. Der er langt flere emner, der samler os end de få der skiller.

Generalforsamlingen fik også et kort resume af vores fantastiske tur til Sydafrika, hvor det udover det rent faglige, tydeligt fremgik hvor vigtigt det er for mange af vores medlemmer at deltage i den slags store sociale arrangementer.

Økonomien i Jydsk Tækkemandslaug er stabil og generalforsamlingen besluttede derfor at nedsætte kontingentet for 2015 til 3000,- kr ex. moms.

Generalforsamlingen sluttede, som traditionen byder, med kaffe og laugs-kage.

Tonny Bogut, formand, Jydsk Tækkemandslaug

Bevar grundvand – dyrk stråtag

"Jagten" på landmænd, der vil dyrke tækkemiscanthus er gået ind, efter at Miljøstyrelsen har bevilget 1,6 millioner kr. til at udvikle, effektivisere og billiggøre produktionen af dansk elefantgræs til stråtag.

Det er Videnscentret for Landbrug og Straatagets Kontor, der sammen har søgt penge til et treårigt projekt, som vil kunne give forbrugerne renere vand, landmanden flere penge i lommen og tækkemændene gode, danskproducerede tækkematerialer.

Budgettet for det ambitiøse projekt er knap tre millioner kr., heraf ca. 450.000 kr. til Straatagets Kontor. Der mangler derfor stadig lidt under en million kr., før projektet er fuldfinansieret, men partnerne er optimistiske.

Projektet, ansøgningen til og bevillingen fra Miljøstyrelsen er blevet muligt, fordi Straatagets Kontor i 2013 søgte og fik bevilget penge fra Foreningen PlanDanmark, hvis formål bl.a. er at fremme nye produktionsformer og nye afgrøder inden for landbrug og gartneri.

Der er brug for større arealer med elefantgræs til tækning. Hele produktionen fra 2014 - som endnu ikke er høstet - er allerede afsat, oplyser Miscanthus.dk A/S. Også tyske tækkemænd er nu begyndt at købe miscanthus, dyrket på Sydsjælland og Lolland.

Den korte afstand til flere huse med stråtag

TEKST: FINN GULD, FMD. STRAATAGETS KONTOR APS

Energistyrelsen kræver, at tækkebranchen dokumenterer at stråtaget ikke er let antændeligt af flyveild fra anden ejendom i en afstand af 5 m for at afstanden til skel kan nedsættes fra 10 m til 5 m.

Det er efter sigende det sidste og eneste krav, der skal opfyldes for at få afstanden til skel for stråttækkede ejendomme halveret.

Kravet har fået blandede reaktioner blandt tækkemænd, men vi bliver nødt til at tage udfordringen op. Derfor har vi søgt en såkaldt videnskupon til at realisere vores mål og har bedt DBI, Dansk Brand- og sikringsteknisk Institut om hjælp.

Projektets formål er at belyse moderne, brandsikre stråtages modstand over for flyveild. Vi skal sammen med DBI deltage i en indledende drøftelse med Energistyrelsen for at "afklare en forsøgsplan til at eftervise moderne stråtages modstand over for flyveild". Vi skal medvirke til at definere det moderne stråtag, lave standarder for udviklingsprøvningscenter og herefter levere prøvefelter af stråtag til udviklingsprøvningscenter, som skal testes for flyveild i DBI's prøvningscenter.

Denne prøvning af stråtag er ikke defineret i eksisterende specifikationer for brandprøver, så det skal først gøres.

Vi ved, at stråtag som alt andet kan brænde, og vi ved, at branden udvikler sig langsomt i det det brandsikrede stråtag. Vi skal nu dokumentere modstandsevnen over for flyveild. Dvs. brandspredning fra anden bygning.

I SBI-anvisning 216 defineres flyveild således:

Ved flyveild forstås gløder og små brændende partikler, der transporteres væk fra branden via røgens opdrift og vind. Flyveild

vil normalt kun udgøre en risiko for brandspredning i forbindelse med let antændelige overflader som fx stråtag.

Når selve prøvemethoden er beskrevet, skal den forelægges Energistyrelsen, tækkelaugenes bestyrelser og SBI til godkendelse, så der er enighed om, at denne prøvning skal bestå for at nedbringe afstandskravene.

Arbejdet begynder, når vi forhåbentlig får bevilget videnskupon, forventeligt i løbet af april måned.

Også i Sydafrika blev der lavet brandtests

Herover drøfter skolens nye lærer, Ruud Conijn, tækning med Finn Guld – under en af dette års korte snefald under seminaret på Den jyske Haandværkerskole, hvor DR's Bonderøv, Frank Erichsen, blandt andre holdt indlæg om bæredygtigt byggeri.

Faget i fokus

I halvandet døgn var 40 tækkemænd samlet til årets faglige seminar i Hadsten – kvalitetssikring var årets gennemgående tema

TEKST OG FOTO: JØRGEN KAARUP

DR's Bonderøv, Frank Erichsen, stod for det mest underholdende indslag, da han talte miljø og bæredygtigt byggeri på årets seminar. Resten af underholdningen stod tækkemændene selv for om aftenen, hvor der bl.a. blev budt på årgangswisky, leveret af en ukendt sponsor.

Resten af seminar-tiden var præget af alvor og seriøsitet, for fagets fremtid er på spil i en tid, hvor danske tækkemænd ikke kan konkurrere prismæssigt med de noget billigere østeuropæiske kolleger. Derfor blev der drøftet dårligt tækkearbejde, projekteringsfejl, certificering og tækkevejledning det meste af tiden.

Frank Erichsen fortalte medlevende om sit møde med det tækkefag, han egentlig selv gerne ville have været en del af. Nu har hans Kastanjegården fået stråtag, og det er han glad for, selv om der skulle sluges en kamel, da der blev lagt glasvæv mellem tag og lægter gøre taget brandsikkert – Sepatec brandsikringsystemet. For i virkeligheden ville Frank have bygget alt fra sokkel til rygning af 100 procent naturmaterialer.

"Men trygheden ved at sikre sig mod brand vandt over ønsket om at kunne genanvende hver en stump fra det hus", lød det fra

den engagerede TV-vært.

DANSK OG JYDSK MALKERACE...

Hans beretning endte med historien om forsøget på at få avlerne af Jysk og Dansk Malkerace til at arbejde sammen om de truede, gamle danske køer. Den fik en sørgelig slutning, da avlsarbejdet sidste år blev splittet op i tre adskilte blodlinjer, hver med omkring 70 individer.

Lad os håbe, at tækkebranchen er bedre til at samles end kvægvælverne.

Dagen derpå var der nyt fra skolen, og da Tækkevejledningen er under revision, blev et par ændringer drøftet, inden seminaret sluttede med besøg i værkstederne. Her viste den nye lærer i praktisk tækning, Ruud Conijn, krævende elevarbejder frem, bl.a. med lodret tækning, som går over i en lille tagflade med Velux-vindue.

Efter halvandet døgn i samvær med kolleger på tværs af laug og anden herkomst, kørte alle – så vidt vides – hjem med ny viden og inspiration. <

Billig certificering

Der var positiv stemning for at certificere tækkearbejde ved årets fagseminar – og det er ikke så dyrt, som nogle havde frygtet...

TEKST: JØRGEN KAARUP

Der er mange grunde til at vælge at blive certificeret, og tækkebranchen tog første skridt i den retning på årets seminar, hvor der var overvejende positiv respons på et meget konkret oplæg fra direktør for Byggeriets Kvalitetskontrol, Klaus Ising Hansen.

"Certificering er en synlig og målbar måde at distancere en virksomhed over for ikke-certificerede. Det giver klare markedsføringsfordele, hjælper til at fastholde viden og reducerer fejl", sagde Klaus Ising Hansen bl.a. om fordelene og tilføjede: "Certificering øger effektiviteten og giver dermed en bedre bundlinje, viser mange erfaringer".

For god ordens skyld kan det oplyses, at Byggeriets Kvalitetskontrol A/S er en selvstændig virksomhed, ejet af Dansk Byggeri. Virksomheden ligger i Vejen og har en jysk direktør.

KVALITETSHÅNDBOG

Vejen til en certificering går normalt via en brancheorganisation, som udarbejder et oplæg med krav og specifikationer: Hvad skal man leve op til? Herefter udarbejdes en kvalitetshåndbog, som beskriver kravene (f.eks. hentet fra Tækkevejledningen) og fastlægger procedurer for en række ting i processen.

En sådan kvalitetshåndbog skal så fremlægges og vedtages på en generalforsamling – og så kan branchen lave en aftale med Byggeriets Kvalitetskontrol.

Byggeriets Kvalitetskontrol gennemfører herefter besøg hos de tilmeldte virksomheder en gang om året. Man modtager et certifikat som bevis for, at man er certificeret og kontrolleret, og det kan bruges i markedsføringen. Kunder kan dermed få indblik i, hvilke standarder, krav og procedurer et tækkefirma arbejder efter.

MATERIALER KAN VÆRE MED

Om materialerne skal med i en sådan ordning er op til branchen, men det kunne være relevant i tækkebranchen at tage stilling til, om certificerede virksomheder kun må bruge materialer mærket med Thatchmark. Firma-certificeringen omfatter processen fra modtagelse af materialer over opbevaring til tækning, indtil taget er færdigt. Men den kan udvides til også at omfatte rørhøstere og – forhandlere.

PRISEN

Klaus Ising Hansen var forbilledlig konkret i sin fremlæggelse, som sluttede med det centrale spørgsmål: Hvad koster det...?

Priseksemplet var et tækkefirma med 5 ansatte, og her vil prisen for første gangs certificering i to år være 6.275 kr. Herefter vil det koste 3.975 kr. om året at få nyt certifikat, som medfører et kontrolbesøg af 2 – 3 timers varighed.

Stemningen blandt de forsamlede tækkemænd var positiv, og Dansk Tækkemandslags bestyrelse arbejder nu videre med, hvordan tækkebranchen – eller dele af den – kan opnå certificering. <

LÆS MERE: WWW.BYGGEKVALITET.DK

SØRENS
HJØRNE

Tækkemester Søren Vodder har skrevet en bog om materialelære og teknik, og mens vi venter på, at den udkommer, har TÆK aftalt med Søren, at han i hvert nummer skriver en lille klumme til tækkemændene om materialer og tækketeknik.

Hvad er sandheden om svampe?

På alt dødt biologisk materiale er der altid mange svampesporer til stede. En svampesporer er i realiteten svampens frø. I spore-tilstand gør de ingen skade på vores tækkerør. Det er os, der skal sørge for, at de ikke begynder at spire og blive til en rigtig svamp, for så kan den nedbryde vores stråtag.

Alle svampesporer har forskellig kode til, hvornår de begynder at gro, men fælles for dem alle er, at vand og varme skal der til. Der er tale om ganske små mængder vand: 18-20 % vandindhold og 2-3 graders varme, mere skal der ikke til, før nogle af dem begynder at gro.

I skal være opmærksomme på, at når en svamp begynder at gro, holder aldrig op igen! Tørrer den ud, går den bare i dvale og er så parat til at nedbryde tækkerørene, lige så snart den får vand igen.

Grundbygge-stenen i vores tækkerør er cellulose og lignin. De svampe, som lever af disse stoffer er de mest almindelige. Fra naturens side er de beregnet til at få et dødt biologisk materiale, her altså tækkerør, til at indgå i det naturlige kredsløb. Dvs. nedbrydning. Tækkerørene bliver så til humus, altså jord igen.

Et stråtag, som er lagt på den fagligt set rigtige måde, bliver kun vådt 2 cm ind i taget i det meste af levetiden. Dermed er risikoen for nedbrydning af taget som følge af svampeangreb lig nul. <

En opfordring...

I snart 3 årtier har jeg naivt og forgæves ventet på, at mine kære kollegaer skulle komme ud over børnehavestadiet og få stiftet det samlede laug, som vores presede erhverv så voldsomt trænger til.

Påstand: Dropper vi tilhørsforhold i navn og logo og bliver en samlet klub, vil medlemstallet stige betragteligt, og vi vil få pondus og fremstå seriøse.

Faktum: Vi er blandt samarbejdspartnere herhjemme og i udlandet mest kendt for vores interne uenighed.

Opfordring: Jeg ved at mange er enige med mig. Vil I ses og høres så drop "Jydsk" og "Dansk" på skiltningen og skriv "Tækkelaug".

Bjarne Johansen

Læserdebat efterlyses

En tækkemand i Kongeriget har fulgt opfordringen til at ytre sig, deltage i debatten, sende læserindlæg, fotos, sjove historier, hvad-som-helst. Tak for det, Bjarne.

Tækkebranchen er i risiko for, at bladet Tæk bliver skrevet til omverdenen, arkitekter, byggefolk, uddannelsesinstitutioner og andre med interesse for stråtaget – fordi branchens udøvere ikke selv bidrager til den nødvendige faglige debat, som bør udfolde sig her i bladet.

Denne gang er bladet spækket med debatstof om kvalitet, dårlige tækkfolk, sikring af gode materialer, spørgsmålstejn ved branchens målsætning om fordobling, fælles laug og meget andet. Gode folk inde fra og uden for branchen har bidraget til, at Tæk 1 i 2014 lægger fra land som "mere kedeligt, men mere fagligt".

Hvordan skal bladet fremover se ud og hvad skal det indeholde...? Ring, skriv, send en brevdue eller få en anden til at komme med dit budskab. Tag stilling og ytr.

Med ønsket om en god, tækkfaglig debat i Tæk.

Med venlig hilsen,
Jørgen Kaarup

GØR ET KUP!

Brugt, men velfungerende stillads sælges pga. firmaophør!
(Alt stillads sælges til 30% af nyprisen!) alle priser ekskl. moms.

TÆKKESTIGER: (kan bruges til at lave tækkebroer) 30%

- 4 trins	9 stk	390
- 4 trins med brobeslag	5 stk	540
- 5 trins	2 stk	430
- 5 trins med brobeslag	2 stk	580

HEJSESTILLADS – inkl. Sidestolpe (Bredde: 1,50 m)

- højde: 1,70 - 3,00 m:	6 stk	570
- højde: 1,50 - 2,25 m:	10 stk	530
- højde: 1,20 - 1,95 m:	2 stk	445

STILLADSFORLÆNGERE (højde: 1,00 m) 6 stk 170

DIAGONALAFSTIVERE 3 stk 100

ALU. GANGBRØER:

- Alugangbro 0,60 x 3,0 m:	28 stk	300
- Alugangbro 0,30 x 3,0 m:	9 stk	270

I alt 30.000,-. Samlet pris for hele pakken: 28.000,-

Kontakt: Ian de Reybekill
E: reybekill@stofanet.dk / T: 86155053 / M: 40715053

Kragetræer - Ryttere - Rygræ
Egen produktion - Høj kvalitet
Til den rigtige pris!

Træindustri Kurt Nielsen
5628 9207 • www.ryttere.dk

KUNDERNE VIL
HAVE TÆKKEMÆND
MED BYG GARANTI

I 2011 viste en undersøgelse foretaget af YouGov Zapera, at 76 % af dine potentielle kunder foretrækker håndværkere med Byg Garanti. Er du medlem af Dansk Byggeri og Dansk Tækkemandslaug er dit arbejde dækket af Byg Garanti. Det betyder, at du kan bruge Byg Garanti logo og kampagnemateriale i markedsføringen af din egen virksomhed. Er du ikke medlem, så skynd dig at blive det – det betaler sig! Læs mere om fordelene ved at kunne tilbyde Byg Garanti på byggaranti.dk byggaranti.dk

BRANDIMPRÆGNERING

PROBLEMER MED AFSTAND TIL SKEL

Her kan MAGMA-FIRESTOP typisk hjælpe til en dispensation.

Vi har Rigtig meget erfaring med manglende afstand til skel.

Ring for hjælp. tlf.: 62219600

www.magma-firestop.dk

VINDUER TIL ENHVER SMAG

Standard kvistvinduer lagerføres med 32 mm standard sprosser eller 25 mm pålimede sprosser

Specialvinduer i Fyr, Eg og Sipo mahogni fremstilles efter mål.

Optoglasvinduer – det moderne forsatsvindue.

Marantivinduer med indadåbning.

Valmvinduer fremstilles efter mål.

Rygningsvinduer efter mål.

Carlo F. Christensen A/S
Kastbjergvej 15 – Hedegaard – 8585 Glesborg
www.carlofchristensen.dk
Tlf.: 86 38 76 66

- alt til stråtag

Prosman Reed + Windows
P.O. Box 3079
NL - 2800 CD Gouda - The Netherlands
Telefon : 0031 - 182 - 37 22 72
Telefax : 0031 - 182 - 37 47 20
E-mail : info@prosman.com
Internet: www.prosman.com
Warehouse Germany:
Am Alten Werk 56
D-21406 Melbeck (near Hamburg)

Prosman Reet + Fenster
Postfach 3079
NL - 2800 CD Gouda - Holland
Telefon : 0031 - 182 - 37 22 72
Telefax : 0031 - 182 - 37 47 20
E-mail : info@prosman.com
Internet: www.prosman.com
Lager Deutschland:
Am Alten Werk 56
D-21406 Melbeck (Nähe Hamburg)

We have weekly arrivals of containers with reed from China in Hamburg for possible delivery to Denmark.

Direct deliveries or deliveries with our truck with crane of:

- Reed from Hungary, Rumania, Ukraine, Austria, Turkey and China.
- Wire, heather, sheets, windows, copper & galvanised chicken wire, tools, copper or ceramic ridge tiles etc.

Wir haben wöchentliche Ankunft von Container mit China Reet in Hamburg für eventuelle Lieferung nach Dänemark.

Direktlieferung oder Lieferung mit unserem Kran-LKW:

- Reet von Ungarn, Rumänien, Ukraine, Österreich, Türkei und China.
- Draht, Heide, Planen, Gaubenfenster, Kupfer und Verzinktem Masschendraht, Werkzeug, Kupfer oder Ton Firstziegel usw.

Med venlige hilsner,
Fam. Prosman

Danmarks mest solgte

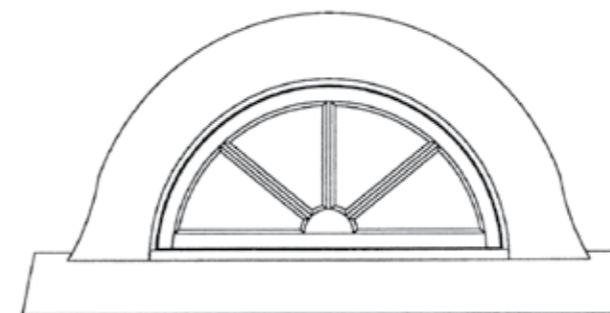

Fra 13 hk – 68 hk
 Bredde fra 79 cm
 Stor løftekapacitet fra 800 kg.
 Lille egenvægt fra 800 kg.
 Brugte på lager fra 50.000 kr.
 Over 100 forskellige redskaber
 Den perfekte medhjælper
 Finansieringseksempel:
 20% udbetaling – 20% rest
 kun **36,00** kr. pr. dag.

Jylland – Fyn ☎ 86 95 75 22 Sjælland ☎ 59 65 60 37
 www.sorring-maskinhandel.dk

TØMRER & BÅDEBYGGER FINN MØLLER APS

MARIAGER kvistvinduer

KVISTVINDUER TIL TÆKKEMÆND

Vore kvistvinduer udføres i høj kvalitet af lamineret fyrretræ. Kan også leveres i mahogni. Leveres ubehandlet eller med malet overflade. Vinduerne er 2-lags lavenergi termoruder med 5 års garanti. Vinduerne er med ægte sprosser på 34 mm eller med pålimede sprosser på 25 mm. Alle vinduer leveres efter special-mål.

Indhent tilbud på:

98541496

Type 90/55
 B=90,5 cm - H=52
 Bundhængt vinduesramme med udskyder

Type 120/70 eller 120/85
 B=120,5 cm - H=70,5 eller 85,5
 Sidehængte vinduesrammer med anverfere og stormkrog. Fast eller løs midterpost

Type 120/70 eller 120/85
 B=120,5 cm - H=70,5 eller 85,5
 Sidehængte vinduesrammer med anverfere og stormkrog. Fast eller løs midterpost

Type 150/90
 B=150,5 cm - H=90,5
 Sidehængte vinduesrammer med anverfere og stormkrog. Fast eller løs midterpost

Type 150/90
 B=150,5 cm - H=90,5
 Sidehængte vinduesrammer med anverfere og stormkrog. Fast eller løs midterpost

Type 178/70 eller 178/85
 B=179 cm - H=70,5 eller 85,5
 Sidehængte vinduesrammer med anverfere og stormkrog. Fast eller løs midterpost

Type 178/70 eller 178/85
 B=179 cm - H=70,5 eller 85,5
 Sidehængte vinduesrammer med anverfere og stormkrog. Fast eller løs midterpost

Type 223/90
 B=224,5 cm - H=90,5
 Sidehængte vinduesrammer med anverfere og stormkrog. Fast eller løs midterpost

Type 223/90
 B=224,5 cm - H=90,5
 Sidehængte vinduesrammer med anverfere og stormkrog. Fast eller løs midterpost

Tømmer & Bådebygger Finn Møller ApS - Randersvej 2 - 9550 Mariager
 Telefon: 98 54 14 96 - Mobil: 40 34 14 96 - E-mail: info@finn-moller.dk

1 • 2014 • STRAATAGETS KONTOR

**ÅRETS RØRHØST MED UGGELHUSE TÆKKERØR PÅ RANDERS FJORD
FOTOS: JØRGEN KAARUP**